

RUDAR

ČASOPIS POSLOVNEGA SISTEMA PREMGOVNIK VELENJE
april 2005, številka 3, leto XXXIX

130 let premogovništva v Šaleški dolini

Zavrtajmo v prihodnost

Zdaj je vse drugače

stran 4

130 let – 200 milijonov ton premoga

stran 7

HTZ se reorganizira

stran 20

Čestitamo ob 1. maju, prazniku dela!

4 Zdaj je vse drugače

Svetloba in tema, tradicija in izzivi prihodnosti, roke in stroji, zgodovina in prihodnost.

Preplet dobrega in slabega, 130 let kontrastov želja, potreb, zamisli, sreč in nesreč. 10. aprila smo imeli svečano akademijo ob 130-letnici.

7 V 130 letih smo pridobili 200 milijonov ton premoga

8 Družbena odgovornost – po predpisih ali zavestno?

9 Minister Vizjak za konkurenčno energijo

10 Tresaenje tal – moteča nadloga ali resna nevarnost?

Premogovnik Velenje od januarja sprejema sporočila krajanov o tresaenju tal na brezplačni telefonski številki in v občini Šoštanj zbira pisne pritožbe. Koliko smo jih prejeli do sedaj?

13 Zahteval bom jamski dodatek!

14 Ivan Ramšak, inovator

16 Bolonjska deklaracija

18 Naša gostja: Dr. Andrejka Fatur Videtič

20 Veliko doseženega, še več izzivov v prihodnje!

V HTZ IP so 1. marca začeli delati v skladu z novo organizacijsko shemo. Kot pravi direktor, revolucionarnih sprememb ne bo, podjetje pa mora iti naprej, se razvijati in odpirati na trg.

22 Trg priznava samo kakovost

23 Spremembe pravilnika o inovacijski dejavnosti

24 Dva sejma: Poroka in Počitnice

25 Dan voda, dan Zemlje, dan odprtih vrat

26 Na obisku: Marjan Britovšek, gospodar čela

28 Živim in delam varno: Kako ste kaj?

Si upate pokazati čustva? Jih znate krotiti? Jih znate pokazati ob pravem času in tako, da vam to koristi? Zatajevanje čustev in njihovo nekontrolirano izražanje – oboje je lahko nevarno.

30 Zdravje: Društvo diabetikov Velenje

32 Športno društvo

35 Na mladih AK sloni!

36 Dobro je vedeti

Časopis poslovnega sistema
Premogovnik Velenje,
april 2005, številka 3

Izdajatelj

Poslovni sistem Premogovnik
Velenje

Uredništvo

Glavna in odgovorna urednica:
Diana Janežič

Novinarka in lektorica: Dragica
Marinšek

Oblikovanje: Ivo Hans Avberšek

Naslov: Uredništvo Rudarja,
Partizanska 78, 3320 Velenje,
tel. 03/899 61 00, int. 63-96,
fax. 03/5869-131

E-mail: Diana.Janezic@rlv.si, Ivo.
Avbersek@rlv.si

Uredniški odbor

Božena Steiner, predsednica,
Tatjana Krenker - gospodarsko
področje, Boris Potrč - tehnično
področje, Bojan Stropnik - razvoj-
no področje, Tomo Lipnik - sin-
dikat, Pavel Župevc - svet delav-
cev, Janja Juhan - IP HTZ, Mojca
Ževart - ERICo, Metka Marič -
Gost, Borut Zager - Habit, Ivan
Pečovnik - RGP, Milena Krofl -
PLP, Miro Sitar - Telkom sistemi,
Jožica Peterlin - športno društvo

Grafična priprava

Eurograf, d.d. Velenje

Tisk

Eurograf, d.d. Velenje

Naklada 4000 izvodov

Mesečnik Rudar prejemaajo zapo-
sleni v poslovnem sistemu Pre-
mogovnik Velenje brezplačno.
Davek na dodano vrednost po
stopnji 8,5%. Poština plačana
pri pošti 3320.

Vrtajmo skupaj

Energija

Premog, elektrika, nafta, plin, toplota, luč, svetloba, obnovljiva, zelena, modra, čista, umazana, pasovna, trapezna, vršna, delovna, jalova, navidezna, mrk, par-nepar, Kalifornija

dejavna moč, odločnost, zmogljivost, Zakon o ohranitvi energije, deponija, zaloga dela.

Rudarji še preveč dobro vemo, kaj so zaloge dela. Smo izjemno prilagodljivi. Ko ni dela, pristajamo na krajši delovni čas in nižje plače. Ko je dela preveč, delamo nadure, v štirih izmenah, v neprijaznem okolju, kjer vladajo tema, hrup, preprih, prah, vlaga, slab zrak, plini, pritiski... Tovarištvo in sreča.

Domovanje

Premogovnik je naš drugi dom. Ali pa kar prvi. Rudarji prihajamo na delo precej pred pričetkom dela, da se pripravimo na delo v jami in sprejmemo naloge, ki jih bomo ta dan opravili, od predhodne izmene.

Svetilka, malica, samoreševalec, markica, šaht, šiht, šaht, markica, samoreševalec, svetilka.

Ko drugi končajo šiht, prihajajo rudarji kot čebele iz panja. Potem je potrebno poskrbeti še za znoj, prah in umazanijo, ki se vsak dan lepi po celem telesu.

Znanje

Premogariji imamo izjemne potenciale znanja. Smo učeče se podjetje. Kljub težavam v preteklem obdobju smo znali ohraniti izobraževanje in štipendiranje dijakov in študentov. Še več. Uvedli smo nove programe in opravili prenovno obstoječih programov. Znanje in izkušnje rudarjev, ki se upokojujejo uspešno prenašamo na mlajše generacije. Znanje imajo tudi naši sodelavci v elektrogospodarstvu Slovenije. Žal pa ni dovolj, da samo opozarjajo na nevarnost električnega mrka. Ob zadnji zaustavitvi nuklearne elektrarne Krško in zaradi burje izpadlih daljnovidov smo imeli samo še srečo, da mrka ni bilo.

Izziv

Premog je vsako leto globje. Z desetletno pogodbo o prodaji premoga smo se zavezali znižati stroške za 15 %. Sami financiramo zapiranje jame Škale in zaloge premoga na deponiji. Naša elektrika ni vključena v prednostno dispečiranje. Z izgradnjo prečrpalne elektrarne Avče bo TE Šoštanj proizvajala manj dobro plačane vršne energije. Kakšen bo vpliv načrtovanih investicij, ne vemo prav dobro.

Električna energija s področja bivše Jugoslavije in Avstrije je konkurenčna. Zaradi odprtega trga z električno energijo imamo izredno močno konkurenco, ki nam lahko ob nepremišljenem procesu privatizacije Holdinga Slovenske elektrarne, prenosnega in distribucijskega omrežja, povzroči velike težave. Na evropskem trgu z električno energijo smo samo re-

gija. Še sreča, da so cene energije, denimo, v Nemčiji, Italiji in na Madžarskem bistveno višje kot pri nas in da so za proizvajalce ugodni trendi rasti porabe in cen energije. Kako postati konkurenčni proizvajalec električne energije in ostati na trgu, bosta naša največja izziva.

Povezanost

Premogovnik Velenje je povezana družba Holdinga slovenske elektrarne. Skupina je v kratkem času realizirala vse cilje, zastavljene ob ustanovitvi in daje zelo dobre poslovne rezultate. Zagotavlja socialno varnost, solidno plačilo za opravljeno delo in omogoča izvedbo programov prestrukturiranja brez odpušcanja delavcev. Medsebojna povezanost vseh zaposlenih, svetov delavcev, uprav in sindikatov v HSE in odvisnih družbah je garant, da bomo tudi v prihodnje uresničevali skupne cilje in ostali pomemben regijski proizvajalec električne energije v Evropi.

Vrtajmo skupaj

Naloga ustvarjalca je, da pravila postavlja in ne da jim samo sledi. Še tako dober zakon ima luknje in je napisan tako, da se lahko krši. Pomembno je, da zaposleni in predstavniki uprave ustvarjalno postavljamo pravila. Da poslušamo drug drugega in najdemo skupne rešitve, sprejemljive za obe strani. Tako ne bo poražencev. Vsi bomo zmagovalci.

Praznujmo

Desetletje po tistem, ko se je rodil Premogovnik Velenje, so delavci v krvi izgubljali boj za svoje pravice. Če takrat ne bi bilo ljudi, ki so jih v tem boju podprli z množičnimi demonstracijami, morda zgodbe o prazniku dela danes ne bi bilo. Tudi zdaj potrebujemo ljudi, ki imajo pogum in znanje, da z medsebojnim dialogom ustvarjajo primerne rešitve, ki jih kot dobro pravilo zapišemo zato, da bomo že jutri iskali boljše rešitve in ustvarjali nova pravila.

Vsem iskrene čestitke ob prazniku dela!

Tomo Lipnik, predsednik sindikata

Zdaj je vse drugače

Svetloba in tema, tradicija in izzivi prihodnosti, roke in stroji, zgodovina in prihodnost. Preplet dobrega in slabega, 130 let kontrastov želja, potreb, zamisli, sreč in nesreč.

foto Hans

Ko je bil 11. aprila 1875 prevrtan glavni lignitni sloj, je bil to le dosežek Franca Magesa in uresničitev njegove želje, da bi si s pridobivanjem premoga nekje na Slovenskem povečal bogastvo.

Ni mu povsem uspelo. Ni imel dovolj volje, energije, denarja, potrpežljivosti? Leta 1885 je eno najdebelejših ležišč lignita v svetu, ne da bi to vedel, prodal Danielu pl. Lappu.

Potem se je začelo. Marsikaj.

Prišla je tema, ko so se sprva raziskovalci, nato rudarji začeli spuščati v globino in iz podzemlja pridobivati prve kilograme premoga. Ti so preraščali v tone, v milijone ton.

Prišle so nesreče. Že v letu 1893 je v dveh nesrečah ob eksploziji metana umrlo 32 rudarjev. V 130 letih je življenje v rudniških rovih pustilo 143 rudarjev.

Prišla je svetloba, ko so v 50. letih prejšnjega stoletja rudarji za-

čeli graditi zase svetla stanovanja s toplo vodo in z ogrevanjem, šole, trgovine, ceste, kanalizacijo. Prišle so izkušnje, kako se ogniti nesrečam in povečati varnost, kako si olajšati delo s stroji in povečati odkop.

Prišle so solze, ko so ljudje morali zapustiti svoje kmetije in začeti nanovo, ker je zemljo požrl premogovnik. V 130 letih se je spremenilo 600 ha zemljišč, podrla 800 objektov, preselilo 1000 ljudi.

foto Hans

foto J. Miklavc

foto Hans

Prišli so rekordi in tehnološki dosežki. Največji letni odkop – 1955. leta 1.116.500 ton, največji odkop v zgodovini – 1985. leta 5.106.400 ton, največje število zaposlenih – 1984. leta 5.458, povečevanje dnevnih napredkov, preboji, hidravlično podporje, jeklena podgradnja odkopov, mehanizacija transporta premoga...

Prišli so razlogi za veselje in praznovanje. Razvoj mesta Velenje, iz-

gradnja TE Šoštanj, novih objektov v Prelogah, odpiranje novih proizvodnih hal.

Prišle so posledice hlastanja za energijo. Ožgane smreke, mrtvo jezero in reka, ugreznjene površine. In zavedanje, da je okolju in prebivalcem treba plačati odškodnino, popraviti napake.

Ponosni na preteklih 130 let

Dr. Evgen Dervarič, direktor Premogovnika: »Bogastvo preteklosti je velika odgovornost in izziv za sedanje in prihodnje rodove. Tega se dobro zavedamo. Danes imamo v Premogovniku Velenje jasno izdelano strategijo in vizijo. Poznajmo, sprejemajmo in uresničujemo jo vsi zaposleni. Naš cilj je ostati zanesljiv in cenovno konkurenčen član v proizvodnji električne energije. Pogoje

foto D. Kljajič

foto Hans

foto D. Kljajič

foto Hans

foto Hans

foto Hans

foto Hans

foto Hans

foto Hans

foto Hans

foto Hans

foto Hans

Foto: Hans

za to imamo. Imamo zaloge premoga in imamo ljudi, ki ga znajo izkopati. Smo sodobno podjetje, ki svoje delo opravlja z visoko razvito tehnologijo. Opremo, delovne procese razvijamo še naprej, da bi bili učinkoviti in prijazni do ljudi. Varnost zaposlenih je eden izmed najpomembnejših strateških ciljev. Večino dela še vedno opravimo pod zemljo in se pri njem kosamo z naravo. Zavedamo se družbene odgovornosti, zlasti do ljudi in okolja, v katerega s svojo dejavnostjo močno posegamo.«

Dr. Janez Drnovšek, predsednik Republike Slovenije: »Premogovnik Velenje je skupaj s TEŠ eden od stebrov slovenske energetike, saj zagotavlja državi tretjino vse elektrike.

Pomembno je, da ob vsem spopadanju z naravo v Velenju ves čas skrbite, da ohranjate življenjsko okolje sebi in zanamcem. Prav tako je pomembno, da ste ob razvoju premogovništva skrbeli tudi za razvoj kraja in regije, ki je nastala zaradi premoga in ob njem. Premogovnik Velenje je gotovo dal pečat življenju v kraju in regiji.

Pred vami pa so novi izzivi. Država bo še naprej potrebovala premog, energijo. Svet prihodnosti bo še bolj svet energije, kot je bil v preteklosti. Prepričan sem, da boste znali najti prave odgovore tudi za izzive prihodnosti, da se bo rudarjenje v Velenju še naprej razvijalo in da boste ob njem

znali najti, ustvarjati tudi še druge dodatne dejavnosti in delovna mesta, ki jih vsi potrebujemo, delovna mesta, ki nam zagotavljajo dostojno življenje.«

Na svečani akademiji so nastopili: plesna skupina En knap, Natalija Verboten, Pihalni orkester Premogovnika Velenje, Res

Foto: Hans

Foto: Hans

AVE, Moški pevski zbor Kajuh, Vokalna skupina BIT ter povezovalca Tajda Lekše in Peter Poles. Delavčevo pesem o premogu Antona Aškerca je recitiral gledališki igralec Zvone Hribar.

Dobre želje so slavlencu izrekli: dr. Milan Medved, poslovni direktor HSE, Milan Kopušar,

Foto: Hans

Foto: Hans

Nullius, Rudarski oktet, Naio Ssaion, Harmonikarski orkester Barbara, Šaleški akademski pevski zbor, HouseMouse, Slovenski tolkarski projekt, Robert Goter,

Foto: Hans

župan občine Šoštanj, Saša Sevnčnikar, zaposlena v PLP, Matevž Skok, dijak 3. letnika rudarske tehnične šole ŠCV, Srečko Meh, župan MO Velenje.

V 130 letih smo pridobili 200 milijonov ton premoga

Pravzaprav so bili natančnejši podatki o zalogah premoga pridobljeni šele po drugi svetovni vojni, ko se je odkopavanje premoga v Šaleški dolini dodobra razmahnilo. V sto letih je bilo odkopane ga okoli 60 milijonov ton premoga, v zadnjih tridesetih letih pa 140 milijon ton.

Konec druge svetovne vojne je prinesel razvoj tehnologije odkopavanja, večanje potreb po električni energiji ter večji letni odkop premoga.

Mag. Marjan Kolenc, tehnični direktor: »Gibanje višine odkopanih količin je v posameznih letih oziroma desetletjih zelo različno in kaže na stanje v energetiki ali nasploh v državi.

Prvo povečanje letnega odkopa predstavlja izgradnja velenjske elektrarne leta 1928, ki je pomenila stalen odkup premoga in je povzročila tudi razvoj premogovnika.

Drugi vrh je leto 1955, ko je letna proizvodnja prvič preseгла milijon ton, odkopavati pa se je začelo s širokočelno odkopno metodo, ki je zasnova sedanje odkopne metode. V desetih letih, do leta 1966, je proizvodnja narasla že na 3,4 milijona ton.

Konec 60. let je nastopila rudarska kriza in odkop je bil v letu 1967 kar za 600.000 ton nižji kot

leto prej.

Pomembna so bila tudi sedemdeseta leta, ko smo začeli uvajati mehanizirane odkope, sicer z velikimi težavami, od leta 1987 pa v velenjski jami ni več klasičnega odkopa, ampak le še mehanizirani.

Hlantanje po energiji je doseglo vrhunec med leti 1981 in 1986, ko je letni odkop presegal 5 milijon ton, ekološka gibanja pa so nato vplivala na zmanjševanje odkopa, čeprav potrebe po energiji niso bile manjše.

Takrat smo v Šaleško dolino uvažali še veliko premoga iz drugih jugoslovanskih republik. Dejstvo je tudi, da je bila v posameznih letih kurilna vrednost premoga tako nizka, da so v TEŠ iz 5 milijonov ton pridobili toliko energije, kot je sedaj iz štirih.

Ta ekološka streznitev v letu 1987 je premogovniku prinesla zelo velike težave.

Infrastruktura je bila dimenzionirana za proizvodnjo 5 milijonov ton, razmišljalo se je celo o šestih milijonih. Potekala so intenzivna dela za pripravo odkopavanja v jami Šoštanj in nekateri objekti še danes vplivajo na stroške proizvodnje, ko smo to področje že črtali iz naših načrtov. Zaposlenih je bilo prek 5.400.

Leta 1992 se je ta kriza počasi za-

čela razreševati. Potrebe po energiji so bile manjše, razpadla je Jugoslavija in tudi na ta račun smo število zaposlenih z odpravninami zmanjšali za 600 delavcev v enem letu.«

Pa danes? Kot kaže sedanja energetska situacija, sta z 10-letno pogodbo določeni količina premoga, to je okoli 4 milijone ton, in električne energije iz TEŠ optimalni oziroma je to energijo mogoče prodati.

Kot pravi tehnični direktor, je smiselno po letu 2014 začeti postopno zmanjševati letno proizvodnjo in delovanje premogovnika potegniti do leta 2040. »Takšno zmerno zmanjševanje odkopa bi prineslo manj težav tako v proizvodnji kot glede zaposlenih.«

V velenjski kadunji naj bi bilo še okoli 200 milijonov ton premoga. Danes se zavedamo, da vseh z velenjsko odkopno metodo ni mogoče racionalno pridobiti. Tako imenovanih bilančnih zalog je okoli 110 milijonov ton in glede na to količino tudi pripravljamo načrte.

Zagotovo pa bodo nove tehnologije pridobivanja premoga, tako imenovane čiste tehnologije, prinesle nove načine izkoriščanja sloja.

Diana Janežič

Ko se je pred 130 leti začelo pridobivanje premoga v Šaleški dolini, se nihče ni zavedal, na kako debel sloj lignita so naleteli.

Danes je lahko biti pameten in trditi, da velenjska kadunja skriva najdebelejši sloj lignita na svetu.

Dokaz za to: v 130 letih je bilo pridobljenega 200 milijonov ton premoga, vsaj toliko pa ga je še pod površino.

PROIZVODNJA MAREC 2005

ODKOP/OBRAT	načrt	doseženo	+/-	%	ton na dan
-100/B	151.800	189.900	38.100	125,10	8.632
-20/C	33.000	67.720	34.720	205,21	3.078
G1/B	77.000	71.980	-5.020	93,48	3.272
PROIZVODNJA	261.800	329.600	67.800	125,90	14.982
PRIPRAVE	17.600	19.100	1.500	108,52	868
PREMOGOVNIK	279.400	348.700	69.300	124,80	15.850

Družbena odgovornost – po predpisih ali zavestno?

Na svetovni dan voda, 22. marca, je bila v hotelu Paka 6. konferenca kakovosti, ki jo je pripravilo Društvo za kakovost in ravnanje z okoljem Velenje v sodelovanju s Savinjsko-Šaleško območno GZ Velenje. Tema tokratne konference je bila Družbena odgovornost danes, jutri.

Začnimo na koncu. Konferenca se je končala z okroglo mizo, na kateri sta sodelovala tudi direktorja Premogovnika Velenje in TE Šoštanj, podjetij, ki sta najbolj zaznamovali podobo Šaleške doline. Soglašala sta, da so razvojni načrti Premogovnika Velenje in TEŠ garancija za uspešno prihodnosti Šaleške doline ter da se v obeh podjetjih zavestno obnašajo družbeno odgovorno.

Dokaz za to je, na primer, ravnanje z okoljem Premogovnika Velenje, saj je s številnimi ukrepi in vlaganji dal poškodovanemu okolju zaradi rudarjenja novo namembnost v veliko večjem obsegu, kot mu to nalaga rudarski zakon. Šaleška dolina je plačala velik ekološki davek, pri vseh vlaganjih v sanacijo okolja pa ji država pomaga bolj malo, čeprav je energetska odvisna od njenega energetskega bazena.

Dr. Evgen Dervarič je na konferenci v svojem predavanju Razvojna strategija in družbena odgovornost Premogovnika Velenje povedal in s slikami pokazal, kakšne so lahko posledice usihanja premogovniške dejavnosti brez družbene odgovornosti v zahodni Evropi ter kako se tega lotevamo v Šaleški dolini. Predstavil je zgodovino Premogovnika Velenje in njegova vlaganja v izboljševanje življenjskih razmer prebivalstva, rekultivacije poškodovanih površin, izboljševanje

ravnanja z okoljem ter skrb za zaposlene. Poudaril je, da se posebej velika družbena odgovornost podjetja kaže tudi v tem, da ima Premogovnik Velenje, ki je v svoji zaključni fazi po 130. letih delovanja, vizijo razvoja delovnih mest, podjetij in doline.

Pojem družbene odgovornosti je na konferenci predstavila **Mojca Drevenšek** iz Pristopa in med številnimi definicijami izpostavila tisto, ki definira družbeno odgovornost podjetij, in pravi, da družbena odgovornost pomeni nenehno zavezanost podjetja k etičnemu vedenju, ekonomskega razvoju, izboljševanju kakovosti življenja zaposlenih, njihovih družin, lokalne skupnosti in družbe nasploh.

Na konferenci so različni predavatelji predstavili vidike družbene odgovornosti, kot gost pa je sodeloval tudi minister za okolje in prostor dr. Janez Podobnik, ki je predstavil Aarhuško konvencijo. Temelji na doktrini trajnostnega razvoja, ureja pa tri temeljne pravice, in sicer pravico vedeti, kar pomeni prost dostop do okoljskih informacij, pravico sodelovati v postopku okoljskega odločanja ter pravico dostopa do pravnih sredstev za varstvo pravic do obveščenosti in udeležbe javnosti pri okoljskem odločanju.

Diana Janežič

Minister Podobnik na obisku v Škalah

Minister za okolje in prostor dr. Janez Podobnik se je med obiskom v Šaleški dolini ob 6. konferenci kakovosti 22. marca odzval tudi povabilu vaške skupnosti Škale, kjer so mu želeli predstaviti njihovo okoljsko problematiko. Srečanja z vaščani so se udeležili tudi predstavniki Premogovnika Velenje, in sicer direktor dr. Evgen Dervarič in tehnični vodja pridobivalnega prostora Drago Potočnik.

Vaščani so predstavili zgodovino razvoja kraja in škodo, ki jo je kraj utrpel zaradi odkopavanja premoga, so pa hkrati tudi poudarili, da zelo dobro sodelujejo s Premogovnikom Velenje pri odpravi škode oziroma z nadomestili zanjo. Predstavniki Premogovnika pa so predstavili vplive rudarjenja v Škalah v preteklosti in danes, načrtovane posege ter ureditev poškodovanega okolja.

Škalčani so še vedno najbolj prizadeti zaradi porušitve cerkve sv. Jurija, vendar za to ne terjajo nove cerkve, temveč poplačilo te škode z obnovo glavne ceste skozi Škale, ki je, mimogrede, regionalna. Minister Podobnik je obljubil pomoč, saj naj bi se zavzel, da bo obnova ceste prišla v plan direktorije za državne ceste.

Minister Vizjak za konkurenčno energijo

Dr. Medved je predstavil prednosti oblikovanja HSE in lani sprejete desetletne pogodbe med njim, TEŠ in Premogovnikom. Dr. Dervarič je predstavil ukrepe Premogovnika za znižanje stroškov in racionalizacijo poslovanja ter načrte prestrukturiranja s poudarkom na razvojnih načrtih povezanih družb.

Minister Vizjak je dejal, da se zaveda strateške pomembnosti Šaleške doline za slovenski energetski trg, ki se bo še bolj odprl po letu 2007, zagovarja pa predvsem konkurenčno proizvodnjo.

Minister je podprl program namestitve plinskih turbin v Termoelektrarni Šoštanj in prestrukturiranje premogovnika. Glede zagotovitve denarja za zapiranje jame Škale pa je menil, da bo treba preučiti situacijo, saj evropska zakonodaja, ki ureja to področje, ne dovoljuje pomoči, vendar pa obstajajo izjeme. Za zapiranje jame bi namreč velenjski premogovnik potreboval 6,5 milijarde tolarjev, doslej pa je bilo v ta namen zagotovljenih le 750 milijonov tolarjev. Ocenil je tudi, da je HSE nujen za zanesljivo dobavo

vo električne energije, vendar je treba v prihodnosti razmišljati o njegovi privatizaciji.

18. marca je bil na obisku v Šaleški dolini minister za gospodarstvo Andrej Vizjak. Srečal se je s predstavniki gospodarstva Savinjsko-Šaleške regije ter tudi z direktorjema Premogovnika Velenje in TEŠ ter članom uprave HSE.

Nadzorni svet tudi o zapiranju jame Škale

11. aprila se je na redni seji sestel nadzorni svet Premogovnika Velenje. Obravnaval je nerevidirano letno poročilo za leto 2005, poslovno poročilo poslovnega sistema, sprejemal likvidnostno poročilo za leto 2005 ter se seznanil s poročilom o možnosti delovanja družbe jama Škale.

Po seji je predsednik nadzornega sveta **Ladislav Tomšič** povedal:

»Nerevidirano poročilo je bilo zelo kvalitetno pripravljeno. Z rezultati o poslovanju družbe smo bili seznanjeni že na prejšnjih sejah, tako da ni bilo presenečenj. Nadzorni svet bo po reviziji letno poročilo tudi brez zadržkov sprejel. Naloga uprave je bila tudi priprava konsolidiranega poročila. Vse navedene številke in podatki se ujemajo s predvidenimi

stanji in smo ga potrdili. Glede reševanja problematike zapiranja jame Škale pa se je nadzorni svet seznanil s predlogi stroškov, ki nastajajo pri tem, ter predlogom organizacije samostojne družbe za zapiranje jame Škale. Predlagali smo upravi, da v mesecu in pol pripravi poslovni načrt družbe, ki mora predvsem zagotavljati finančna sredstva.«

Dogovori za sodelovanje z bosanskimi premogovniki

13. aprila so se direktor Premogovnika dr. Evgen Dervarič, tehnični direktor mag. Marjan Kolenc in direktor HTZ IP dr. Vladimir Malenković v Sarajevu srečali s predsednikom vlade federacije BiH dr. Ahmetom Hadžipašićem in ministrom za energijo, rudarstvo in industrijo dr. Izetom Žigicem, na sestanku pa so sodelovali še predstavniki elektroprivrede BiH in direktorji premogovnikov Zenica in Breza.

Pogovarjali so se o problematiki rudarjenja v Bosni. Skupna ugotovitev je bila, da glede na 4 milijar-

de rezerv premoga v BiH in energetsko situacijo v svetu postaja njihov premog vse bolj zanimiv. Proizvodnja premoga pa je razmeroma majhna, manjši del ga prodajo termoelektrarnam, večji del pa industriji in široki potrošnji. V premogovnikih na eni strani želijo posodobiti tehnologije rudarjenja, na drugi strani pa prestrukturirati dejavnost. Prav s teh dveh področij pa želijo dobiti pomoč in nasvete Premogovnika

Dr. Dervarič: »Na podlagi dolgoletnega sodelovanja vse te premogovnike dobro poznamo, v

jamo Razpotočje v Zenici je naša država pred leti donirala tudi kompletno opremo za čelo. Tudi tokrat ponujamo naše znanje in izkušnje za dvig produktivnosti pa tudi za prestrukturiranje. V začetku maja bova z dr. Malenkovićem obiskala še premogovnike v Tuzli, kjer se želijo predvsem seznaniti s prestrukturiranjem. Sestanek ocenjujemo kot uspešnega. Premier je poudaril, da si želijo sodelovanja, uskladiti bo treba tehnične in finančne pogoje, zato bomo podpisali pismo o nameri.«

Tresenje tal – moteča nadloga ali resna nevarnost?

Premogovnik Velenje je za sporočila krajanov o tresenju tal konec januarja odprl posebno telefonsko linijo, (080)11-58, pisne pripombe pa lahko oddajo v mali sejni sobi Občine Šoštanj vsak prvi torek v mesecu od 10. do 12. ure in vsak prvi četrtek v mesecu od 15. do 17. ure. V dveh mesecih in pol je bilo zabeleženih 41 klicev, nekaj občanov pa je zahtevalo ogled svojih bivalnih objektov.

Iz do sedaj opravljenih ogledov lahko povzamemo, da poškodbe niso bistveno drugačne, kot so na objektih v drugih okoljih. Veliko k nastanku poškodb pripomore neustrezna, nestrokovna gradnja prizidkov in sanacija objekta.

V kolikšni meri pa tresenje razpoke povečuje, je težko oceniti na osnovi enkratnega vizualnega pregleda brez dodatnih meritev in nastavitve plomb na razpoke. Sicer pa bomo na osnovi javljanja seizmičnih dogodkov lahko temeljiteje analizirali lokacije pojavljanja dogodkov, v prvi vrsti pa bomo na ožje območje, kjer se pojavlja večje število klicev občanov, namestili merilno opremo in spremljali jakost seizmičnih dogodkov.

Zavedamo se, da je tresenje tal moteče za prebivalce Šoštanja, zato tudi toliko bolj skrbno obravnavamo njihove pritožbe. Objektivno vrednotenje pritožb je mož-

no le s kvalitetno opravljenimi meritvami tresenja tal, ki jih na območju občine Šoštanj izvajamo že vrsto let.

V marcu je bilo zabeleženih 12 tresljev. Noben seizmični dogodek ni presegel nobene od mej, določenih s standardom DIN4150, ki postavlja meje za dopustno tresenje tal najostreje med vsemi nacionalnimi standardi na tem področju.

Številčno je bilo v marcu dogodkov manj kot v februarju (20), manj kot v januarju (31) in manj kot v decembru (30).

V marcu smo prejeli tudi 10 klicev občanov na brezplačno telefonsko linijo, ki so prijavili tresenje tal (v februarju 28). Več klicev se je nanašalo na iste dogodke.

Bistvenega pomena pri tej problematiki je dobra komunikacija s prizadetimi. Prebivalec žal ne moremo sporočiti časov dogodkov preden se zgodijo, lahko pa

jih seznanjamo z meritvami vplivov vibracij in doseženimi nivoji za nazaj.

Trenutno imamo merilni sistem na površini sestavljen iz treh merskih točk: Šoštanj - Mayerjeva vila, Pesje - Dom krajanov in Muzej premogovništva. V naslednjem mesecu bomo razširili merilni sistem z opremo za avtomatsko javljanje tresljev prek GSM modemov, ki bo omogočal on-line spremljavo tresenja tal in obveščanje prek interneta, elektronske pošte in kratkih sporočil SMS.

Tresenje tal ni samo naš problem in problem okoliških prebivalcev, ampak se pojavlja tudi drugje v svetu.

Za pojasnitev problematike objavljamo tudi odgovore na najpogostejša vprašanja.

Janez Mayer, univ. dipl. inž. rud.

Drago Potočnik, univ. dipl. inž. rud.

Lokacije prijaviteljev tresenja tal

Deset najbolj pogostih vprašanj o tresenju tal

1. Koliko se tresejo tla v Šoštanju?

Maksimalne izmerjene vrednosti nihanja tal, ki jih opravljamo od leta 1997, so v Šoštanju 2.7-2.9 mm/s, tipične pa so od 0.7 do 1.1 mm/s. Število tresljajev niha od 10 do 40 v enem mesecu. Največ tresljajev je šibkih, močnejši se pa zgodijo le enkrat ali dvakrat letno. Meritve izvajamo v Mayerjevi vili v Šoštanju po nemškem standardu za tresenje tal.

2. Kaj je standard za tresenje tal?

Vibracije zaradi razstreljevanja so v bistvu valovanje, ki se širi skozi tla. Standard določa omejitve za valovanje podobno kot hitrostne omejitve na cesti. Da zagotovimo, da je razstreljevanje znotraj standarda, uporabljamo princip zamikanja posameznih manjših odstrelov. Če vržemo kamene v vodo, lahko vidimo, da je vpliv na valovanje veliko večji, če so vsi kamni vrženi v vodo hkrati, kakor če jih vržemo enega za drugim v hitrem zaporedju. Vibracije v tleh se obnašajo zelo podobno. Da pa jih lahko merimo, rabimo bolj precizno metodo. Zato se za kontroliranje vibracij tal uporablja seizmograf. Seizmografi merijo maksimalno hitrost valovanja delcev tal pri vibracijah v enotah mm/s. Standard, določen z nemškim DIN 4150, znaša 3 mm/s in več za spomeniško zaščitene objekte, 5 mm/s in več za stanovanjske objekte ter 10 mm/s in več za industrijske objekte, odvisno od frekvence valovanja.

3. Kaj so mm/s?

Začnimo z delcem, ki se nahaja na tleh. Val vibracij se približuje in delec se prične krožno gibati. Za vsak val naredi delec pot polnega kroga. Vsak val je dolg približno 150 m. Višina vala je enaka višini kroga, kar je v primeru razstreljevanja enako 0.25 mm - kar je približno enako pre-

meru človeškega lasa. Delec naredi premik približno 0.76 mm okoli kroga v času, ko gre mimo en val. Vsako sekundo gre mimo okrog 24 valov, kar znese skupni premik okoli 19 mm okrog kroga, ki ni večji od človeškega lasa. Takšno valovanje ustreza meji standarda pri 0.75 inch/s ali 19.1 mm/s, ki velja v ZDA.

4. Kako je razstreljevanje projektirano, da zadržite vibracije na varnem nivoju?

Pri metanju kamena v vodo lahko z zamikanjem zadržimo vibracije na nižjem nivoju. Z upoštevanjem tega principa v proizvodnji mineralnih surovin načrtujemo razstreljevanje kot verižno serijo manjših eksplozij.

V praksi zvrtamo več vrtin določene globine, jih napolnimo s posebnim razstrelivom in dodatno zamašimo z mašilom. Polnitve vrtin so povezane s časovno zakasnilnimi iniciatorji eksploziva, ki so zvezani tako, da posamezne polnitve prožimo v točno določenem zaporedju in da so vibracije izven območja razstreljevanja minimalne.

Kadar je razstreljevanje načrtovano na tak način, so vibracije posledica razstreljevanja v posameznih vrtinah, kar ima z vidika drobljenja hribine enak učinek, kot če bi razstreljevali z eno samo vrtino, z vidika vibracij pa je učinek približno enak, kot če razstreljujemo z eno samo majhno polnitvijo vrtine. Razlog je v razdeljenih učinkih vibracij. Razstreljevanje je zahtevna in natančna znanost.

Če je polnitev vrtine premajhna, hribina ne bo zdrobljena in večji del energije se bo sprostil v obliki valovanja. Kadar pa razstreljujemo z manjšimi polnitvami, moramo razstreljevati bolj pogosto. Po drugi strani pa nepravilno načrtovani odstrel pomeni, da se bo sprostilo v obliki valovanja več energije, kot je potrebno. Za-

to se z razstreljevanjem ukvarjajo strokovnjaki, ki se pri svojem delu poslužujejo znanosti, novih tehnologij in izkušenj.

Da lahko pravilno načrtujemo razstreljevanje, moramo poznati ravno pravo količino razstreliva in ravno pravilne razmike med vrtinami in pravilne časovne intervale med polnitvami, tako da je drobljenje kamnine maksimalno in so vibracije minimalne.

Pri pravilnem razstreljevanju se več kot 95 % energije uporabi v razstrelilnem polju. Le 5 m stran od razstrelilnega polja kamnina ni zdrobljena ali je celo nepoškodovana. Preostale vibracije se manjšajo eksponentno z razdaljo, tako da se le malenkosten delež vibraciji širi dlje kot 500 m stran. Ta lastnost omogoča, da nivo vibracij pade pod nivo, določen s standardom, ko vibracije dosežejo hiše.

5. Ampak jaz pa čutim tresenje tal!

Meja, pri kateri ljudje pričnemo čutiti tresenje tal, je bistveno nižja, kot je standard za varno tresenje tal. Kot živi seizmografi lahko ljudje zaznamo že zelo šibke vibracije, ki znašajo tudi 2/100 inch/s ali 0.5 mm/s, po naših podatkih iz Šoštanja tudi 0.1 mm/s.

Nekateri ljudje so vznemirjeni in zaskrbljeni zaradi vsakih tresljajev, ki jih začutijo, medtem ko drugi niso zaskrbljeni zaradi vibracij, ki jih čutijo pri varnem in dovoljenem nivoju, določenim s standardom.

Ljudje čutimo zelo šibke vibracije, vendar samo seizmografi lahko pravilno izmerijo, katere vibracije so varne. Desetletja obširnih raziskav, ki jih je financirala ameriška vlada in izvajali USBM (US Bureau of Mines) in druge ameriške agencije, so določile meje varnega tresenja tal. Ameriške vladne organizacije so se odločile za izredno konzervativno postavljene meje varnega tresenja tal, ki znašajo od 0.75

do 2.0 inch/s ali 19 do 50 mm/s, odvisno od razmer.

Te vrednosti zagotovo ne povzročajo razpok in poleg tega zagotavljajo

dije, v okviru katerih so s posebno opremo stresali hiše nenehoma cele dneve.

Študije so pokazale, da dokler so

zadosten faktor varnosti. V splošnem povsod velja, da je najnižja meja treslajev, pri kateri se pojavijo površinske razpoke v suhem zidu okrog 4 inch/s ali 100 mm/s ali 5-krat več, kot to določa ameriški standard (0.75 inch/s).

Meja, pri kateri se pojavijo take razpoke, ki oslabijo zgradbo, je okrog 8 inch/s ali 200 mm/s, kar je 10-krat več, kot določa standard. Meja, kjer se pojavijo poškodbe betonskih plošč ali preklad, znaša 10 inch/s ali 254 mm/s, kar je 13-krat več od standarda. Če se takšna razpoka pojavi v nosilnih konstrukcijskih elementih, potem bi morale popokati tudi stene. Če primerjamo te meje z mejami človeškega zaznavanja, ugotovimo, da ljudje čutijo tresenje, ki znaša 37-krat manj, kot določa ameriški standard. To je po drugi strani tudi 200-krat manj kot 4 inch/s, kar je meja, kjer nastanejo majhne površinske razpoke na spojih suhega zidu.

6. Ali ponavljajoče tresenje tal povzroča škodo?

Meja, določena z ameriškim standardom pri 0.75 inch/s ali 19 mm/s je varna in zanesljiva meja celo za ponavljajoča tresenja tal. Ameriške agencije so izvedle študije,

bile vibracije pod mejo 19 mm/s na hišah ni bilo nobenih poškodb.

7. Kaj pa hrup, ki se sprošča?

Kot posledica se pri razstreljevanju ali sprostitvi napetosti sprošča tudi hrup v obliki zračnega udara. Tudi te vrednosti so določene s standardi, da se ohranijo v varnih mejah, ki so pod mejami hrupa, ki se sprosti pri preletu reaktivnega letala ali gromu.

8. Ampak jaz imam razpoke v hiši, kaj pa te?

Tudi kadar imamo hišo z močnimi temelji, lahko razpoke povzroči neenakomerno posedanje tal. Na primer, če je pod temelji kakorkoli prisotna organska komponenta zemljine, potem se hiša ne more enakomerno pogrezati in betonski temelji in zidovi lahko počijo. To se lahko nazorno opazi ob suši, ko se organske zemljine osušijo in skrčijo. Najbolj zanimive so bile študije, ki so pokazale, da se razpoke širijo in krčijo že pri dnevnih spremembah temperature in vlažnosti. Te deformacije se v svojih posledicah na pokanje sten lahko ekvivalentno povežejo z maksimalnimi dopustnimi vrednostmi nihanja

tal, določenimi s standardom. 10 % spremembe v vlažnosti je ekvivalentno 25 do 60 mm/s. Sprememba temperature za 10 stopinj je ekvivalentno 25 do 82 mm/s. Kot rezultat tega in tudi drugih dejavnikov ima vsaka hiša manjše površinske razpoke, če je ali če ni blizu območju razstreljevanja.

9. Ali lahko tudi kaj drugega povzroči tresenje v hiši?

Veliko dogodkov lahko povzroči tresenje v hiši, ki jih lahko primerjamo:

- ognjemet na oddaljenosti 500 m: 0.5 - 15 mm/s,
- loputanje z vhodnimi vrati: 3.8 - 48 mm/s,
- zabijanje žeblja v steno: 5.1 - 53 mm/s,
- veter s hitrostjo 36 km/h: 15 - 66 mm/s,
- veter s hitrostjo 80 km/h: 27.9 - 170 mm/s.

Pogosti dogodki, kot so naštet, ne povzročajo zaskrbljenosti zaradi vibracij, četudi so te večje, kot so določene s standardom.

Dejansko je pri tresenju tal nenadnost dogodka tista, ki povzroči pozornost. To je tudi razlog, da se v industriji mineralnih surovin veliko pozornosti posveča načinom, kako čimbolj obveščati okoliške prebivalce o časih razstreljevanja, meritvah vplivov vibracij in seznanjanju z doseženimi nivoji vibracij.

10. So vibracije zaradi razstreljevanja pogosto bolj moteča nadloga kot resna nevarnost?

V urbanem okolju je veliko dogodkov, ki so moteči: letala, vlaki, avtobusi, motorji, policijske in gasilske sirene, smetarski kamioni itd. Vse to je lahko moteče, vendar še daleč od tega, da je tudi škodljivo. Ne smemo pozabiti, da našteje stvari na drugi strani tudi močno povečajo kvaliteto našega življenja. Tako kot tudi Premogovnik Velenje veliko prispeva h kvaliteti življenja v dolini.

Janez Mayer, univ.dipl.inž.rud.

Zahteval bom jamski dodatek!

Študentje, 15 jih je bilo pri nas, med njimi pa so tudi trije naši sodelavci – **Samo Žolger, Ludvik Golob in Boštjan Škarja** – so imeli v petek popoldne in v soboto predavanje dr. Maksa Tajnikarja z naslovom Teorija organizacije.

»Praksa konzorcijskega načina študija je, da posamezne module poslušamo po podjetjih, od koder prihajajo študentje. S tem spoznamo tudi različna delovna okolja, njihove posebnosti,« je povedal **Ludvik Golob**.

Na ogled jame je goste s predstavitvijo podjetja, njegovega poslovanja, strategije in položaja v slovenski energetiki pripravil tehnični direktor mag. Marjan Kolenc. Potem pa so se odpravili v jamo Preloge, na severozahod do odkopa G1/B. Po dobrih dveh urah so se vrnili in svoje vtise strnili takole!

Prof. dr. **Nevenka Hrovatin**, programska voditeljica študija: »Zame je bil to prvi obisk v pravem, delujočem premogovniku in zelo sem vesela, da so nam naši študentje, vaši sodelavci, in vodstvo Premogovnika, omogočili ta ogled. Vse, kar sem videla, me je zelo prevzelo. Od tega, da rudarji potrebujejo toliko časa – in tudi energije – da pridejo na svoja delovišča, do razmer na deloviščih – prah, hrup, nevarnosti. Presenetili so me tudi zelo veliki stroji in druge naprave.

Jaz sem se počutila varno, povedali so nam za vso varnostno opremo, ki je na deloviščih, in tudi videli smo jo. Kot ste nam povedali, zelo veliko vlagate v varnost zaposlenih in ta občutek sem tudi dobila med ogledom jame. Dobila sem tudi vtis, da je jama zelo urejena, organizirana, da sta organizacija dela in varnost na visokem nivoju. Vaši sodelavci so nam tudi povedali, kakšne so plače rudarjev in prepričana sem, da si zaslužijo vsak tolar.«

»Priznam, na izlet bi še prišel, delat pa ne!«

Mnenja študentov: »Za tehnike je bil ogled jame izredno zanimiv zaradi opreme, načina dela, metode odkopavanja, za druge pa kot doživetje podzemlja, premogovnika.

Počutili smo se varno, saj ste nas opozorili na nevarnosti vaše jame, poleg tega so nam razložili, zakaj potrebujemo vso opremo za pasom (samoreševalec, op.p.). Morda smo zato tudi malo razmišljali o nevarnostih. Občutka, da je lahko kaj narobe, pa nismo imeli. Delovne razmere pa so takšne, da... Kar zdaj grem na zavod zahtevati beneficirano delovno dobo!«

Ob koncu obiska je prof. dr. **Nevenka Hrovatin** predstavila konzorcijski študij: »Energetski sektor že nekaj časa ni več, kot bi s tujko dejali "business as usual" (ni običajni posel, op.p.). Z odpiranjem trgov konkurenci doživlja korenite spremembe. Kmalu bodo vsi uporabniki elektrike in plina postali upravičeni odjemalci, s čimer se bo konkurenca še povečala.

Podjetja se morajo zelo hitro prilagajati spremembam, če želijo ohraniti svoje konkurenčne pozicije. Prilagoditi je potrebno organizacijo in na novo postaviti

strategije razvoja. Razviti morajo nove dejavnosti, ki jih prej niso poznala. Tista podjetja, ki se temu ne bodo prilagodila, tvegajo svoj obstoj, pa čeprav delujejo na reguliranem trgu.

Energetski sektor pa je tako na nacionalni kot na mednarodni ravni tudi politično občutljiv, saj pretirana energetska odvisnost lahko zamaje temelje suverenosti določene države oziroma skupnosti.

Prav zato je nenavadno, da je formalno strokovno izobraževanje na področju energetske ekonomike mogoče le malokje zaslediti. Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani se je odločila zapolniti to praznino in organizirati konzorcijski študij s področja energetike. Študij ima dva namena. Prvi je, da udeležencem posreduje znanja iz splošnih menedžerskih predmetov, ki so potrebni za uspešno vodenje kateregakoli podjetja v katerikoli dejavnosti poslovanja. Drugi namen je, da udeležencem da specifična znanja s področja okolja delovanja energetskega sektorja in energetskih trgov. Brez teh znanj ni več mogoče uspešno voditi energetskih podjetij v novem okolju.«

Diana Janežič

11. marca so bili v našem podjetju na obisku študentje konzorcijskega študija energetike na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Ogled jamskih delovišč pa je bila le ena točka v njihovem programu obiska v Velenju.

Za varno delo ni nikoli dovolj poskrbljeno

Ivan Ramšak, elektrotehnik, je v Premogovniku Velež zaposlen 26 let. Začel je kot električar, bil skupinovodja, nadzornik, od leta 1998 pa je poslovodja v Elektro službi Jama Preloge.

Pri svojem delu se veliko ukvarja z ljudmi ali kot pravi: »To delo zahteva manj strokovnosti pa več dogovarjanja, stikov z ljudmi. To je v prvi vrsti timsko delo, kajti sam ne moreš opraviti ničesar in kjer ekipa ni usklajena, ni dobrega rezultata. V naše delo so vpleteni vsi: priprave, odkopi, strojna služba, transport, zračenje...« Zato je beseda tekla tudi o odnosih s sodelavci, vodenju, ne le o inovacijah.

Rudar: »Kateri večji projekti tečejo sedaj pri vas?«

Ramšak: »V Jama Preloge se sedaj (13. aprila op.p.) pripravljamo na demontažo odkopa G1/B in montažo odkopa G1/C. Letos nas čaka še prestavilo visokotlačnega črpališča in aku remize, ko bomo začeli odkopavanje v stebru in bo treba prestaviti kar nekaj stabilnih objektov. Lani pa je bil naš največji projekt montaža sedežnice za prevoz ljudi.

Leto bo torej kar pestro, pa saj je v Jama Preloge vedno bilo tako. Začel sem delati v jami Zahod, ta del je sedaj jama Preloge, in vsa ta leta nisem imel občutka, da ne bi imeli kaj delati. Namreč, vsi vitalni objekti so v tem delu premogovnika.

Zgradili smo nadomestne objekte Preloge, odpirali smo južno križlo, tukaj so glavni odvoz, visokotlačno črpališče, remiza. Vsi ti objekti pomenijo za takšno službo, kot je naša, veliko dela; drugače je tam, kjer se le odkopava premog.«

Rudar: »Ob takšni pestrosti dela ni presenetljivo, da si človek prizadeva delo izboljšati, olajšati, poceniti oziroma opraviti racionalnejše. Ob vsem tem se gotovo pričakuje, da bo delo – montaža, vzdrževanje – opravljeno pravočasno in dobro. Od

Ivan Ramšak

tod vaše inovacijsko delovanje?

Ramšak: »Včasih ugotavljam, da opravljamo tudi delo tehnološke službe, ki svoje vloge ne odigra. Ne zato, ker v njej bi ne bili strokovnjaki, ampak je to posledica prevelike obremenjenosti oziroma premajhnega števila ljudi. Zato s svojimi idejami vskočimo drugi.

Zakaj ni inovatorjev več? Seveda je prvi pogoj, da si tehnični tip, da te stvari zanimajo in vidiš, kadar gre kaj narobe oziroma bi lahko šlo bolje, drugače. In potem najdeš rešitev.

Na drugi strani pa delavec, ki je v hierarhiji prenizko, nima možnosti svoje ideje niti spraviti na papir, kaj šele preizkusiti. Poslovodja ima zagotovo to možnost in vpliv, da lahko inovacijsko idejo realizira oziroma za to poprosi sodelavce v delavnici.

Zato sem že razmišljal, da ne bi bilo slabo imeti skupine delavcev, ki bi v takšnem primeru svetovali in pomagali inovatorju pri izdelavi načrta, prototipa ali preizkusu. Ta skupina bi spadala k Bojanu Stropniku, vodji inova-

cijske dejavnosti, in bila tako vodena v smislu podpore inovatorjem.

V zadnjem času sem imel dve inovaciji. Prva je varovanje vrvi pred izpadom s sedežnice. Za ta problem dolgo nismo našli rešitve, bi bil pa izpad vrvi s sedežnice velik problem z varnostnega vidika, če bi do tega prišlo. Druga inovacija je bila signalizacija zračilnih vrat. Pred leti pa sem imel inovacijo izklopilna naprava na smernem transporterju.

Večinoma se moje inovacije nanašajo na povečanje varnosti pri delu, saj varnosti posvečamo veliko pozornost, veliko za njeno povečanje tudi storimo, a vedno se da še kaj izboljšati.

Jama je specifična. Za veliko stvari lahko poskrbiš, pa se še vedno kaj zgodi. Šibka točka so pohodne poti, organizacija dela... Prek terminala spremljam število nezgod in opažam, da se dan na dan dogajajo manjše nezgode.«

Rudar: »Da bi jih vendarle bilo manj, smo nastavili projekt Ali delam dovolj varno!«

Ramšak: »Tako je. S tehničnega vidika je za varnost pri delu po-

skrbjeno na vseh nivojih. Vendar pa je narava dela takšna, kot sem že rekel, da se lahko hitro kaj pripeti. Menim pa, da bi še vedno lahko izboljšali organizacijo dela. Včasih opazujem delo na pripravah, zatrpane pohodne poti in se čudim, da ni več nezdod. Bolj bi lahko tudi načrtovali posamezne faze dela. Ni pa teh zaved preprosto načrtovati, ker je v posamezno fazo dela vpletenih veliko služb ne le iz Premogovnika, tudi drugih družb, na primer PLP, HTZ...«

Rudar: »Kaj pa lahko vi kot poslovodja storite za izboljšanje razmer?«

Ramšak: »O tem imamo veliko razprave in sem hud, ker sem po naravi bolj hud človek. Razjezim se! Dejal sem, na primer, da bomo ustavili delo na pripravi, če bo 80 metrov pohodne poti zatrpane s kesoni, naši delavci pa morajo v takšnih razmerah delati. Še najbolj pa me moti, da včasih stvari pridejo tako daleč, da v primeru nezgode krivdo naprtimo sodelavcu, a smo ga z nepravilno organizacijo dela potisnili v takšne razmere.«

Rudar: »Rudarji so že večkrat pripomnili, da je delovni tempo hud, da se včasih dela »na horuk«. Je tudi pri vašem delu temu tako?«

Ramšak: »Ja, bi se strinjal. Tehnični direktor obljublja, da bomo imeli en odkop v pripravi. Sedaj imamo opremo za tri in trije delajo, ko eden konča, je treba v treh tednih opraviti demontažo in montirati novega. Zaradi tega časovnega pritiska je ob montažah veliko slabe volje, nervoze, hitenja in, seveda, je varnost takoj manjša. Pa tudi kakovost dela, kajti prav tako ni časa, da bi zmontirano opremo preizkusili in odpravili morebitne napake, pomanjkljivosti.

Kot sem seznanjen, naj bi letos kupili eno novo kompletno čelo in potem bo lažje. Prav tako bi bila prava usmeritev takšna, da bi imeli ekipo za demontažo in montažo odkopne opreme, rudarji pa bi se ukvarjali le z odko-

Inovacije Savinjsko-šaleške regije 2004

»Biti boljši, pomeni biti boljši kot včeraj in boljši od drugih. Ko je takšnih več, spreminjajo tudi družbo.«

S takšnim motom je letos Območna gospodarska zbornica Velenje vabila na tradicionalno podelitev priznanj in diplom Savinjsko-šaleške regije. Zgodila se je 18. aprila v hotelu Paka, med nagrajenci pa je bilo precej inovatorjev iz HTZ IP.

V kategoriji profesionalnih inovacij so bili za inovacijo »Preizkuševališče za testiranje rudarskih vrtnih garnitur« nagrajeni avtorji iz HTZ IP in Fakultete za strojništvo Univerze v Ljubljani, in sicer Matej Zaluberšek, Janez Strgar, dr. Peter Butala, dr. Gorazd Hlebanja, mag. Ivan Vengust in dr. Alojzij Sluga.

V kategoriji splošnih inovacij pa so avtorji iz HTZ IP prejeli tri nagrade, in sicer Zlatko Mrak za inovacijo »Univerzalno stojalo za rotorje«, Mustafa Memić za inovacijo »Transport pepela iz TEŠ« ter Joško Vajdič, Bojan Jevšnik in Milko Verboten za inovacijo »Posoda za polnjenje jeklenk«.

Daljši prispevek o prireditvi in omenjenih inovacijah bomo objavili v prihodnji številki Rudarja.

Uredništvo

pom premoga. Pri našem delu je kljub zelo tehnološko opremljeni jami še vedno velik prispevek človeškega dela, zato se nič ne sme prepustiti naključjem.«

Rudar: »Kako se razumete s svojimi sodelavci?«

Ramšak: »S svojimi sodelavci sem zelo zadovoljen. Sem vodja 68 sodelavcem, od tega jih polovica dela v izmenah. So pa zelo različni med seboj, kot smo nasploh ljudje različni. Zato je pomembno biti dober vodja ali drugače, če se človek zaveda, kaj je njegova naloga in zakaj je postavljen kot vodja, težav ni.

Najti pa je treba primeren način komunikacije s sodelavci, na silo se ne da opraviti ničesar. Tudi menim, da je vsakdo primeren za neko delo, najti mu je treba pravo delo, primerno obremenitev, dolžnosti, pa smo lahko vsi zadovoljni. Največja umetnost dela z ljudmi, posebej pa v jami, v skupini je, da dobijo občutek pripadnosti. Potem ni težko delati, ne posamezniku, ne skupini, ne vodji.

Mladi fantje, ki se zdaj zaposlujejo, so povsem drugačna generacija, kot smo bili mi. Včasih si bil vesel že, če je delavec prišel na delo ob 6. uri, ponedeljki so bili problematični.

Danes pa so fantje malo starejši, ko začnejo delati, na drugi strani pa k nam že pridejo z izkušnjami, in to večinoma z delom pri privatnikih, kjer delovne razmere niso najboljše. Tudi plačilo ni redno, niti delovni čas. Zato so veseli, ko pridejo na delo v Premogovnik.

V moji skupini dela kot kvalificirani električar celo univerzitetni diplomirani inženir elektrotehnike in pravi, da je zadovoljen. Več kot tretjina mojih sodelavcev pa je inženirjev.«

Rudar: »Prihajajo pripravniki, imate veliko upokojev?«

Ramšak: »Dobili smo dva nova sodelavca, enega starejšega iz HTZ, eden pa je mlad, pripravek in je sedaj na uvajanju prek programa Praktičnega izobraževanja.

Kar pa zadeva upokojevanje, je največji odliv mimo. To je bilo lani, ko se je upokojilo 14 sodelavcev, a smo jih nadomestili. Kri tična leta pa so bila pred petimi, šestimi leti. Sedaj precej zaposluje, vendar bo moralo miniti nekaj časa, da bodo mladi pridobili dovolj izkušenj. Menim, da traja pet let, da postane delavec samostojen, polno odgovoren.«

Diana Janežič

Konkurenčnost evropskega visokošolskega prostora

Bolonjska deklaracija je skupna deklaracija evropskih ministrov za izobraževanje, ki so se zbrali v Bologni 19. junija 1999. S podpisom ali načelnim soglasjem je več evropskih držav sprejelo povabilo, da sodelujejo pri uresničevanju najpomembnejših ciljev deklaracije. Visokošolske reforme, ki so se medtem začele v Evropi, potrjujejo odločenost mnogih vlad za tako usmerjeno delovanje.

Dejstvo je, da ima izobraževanje in sodelovanje v izobraževanju pri razvoju in krepitvi stabilnih, mirnih in demokratičnih družb vsesplošno priznan odločilen pomen, še zlasti ob upoštevanju položaja v jugovzhodni Evropi.

Evropski visokošolski zavodi so sprejeli ta izziv in glavno vlogo pri oblikovanju evropskega visokošolskega prostora, pri čemer so obudili temeljna načela, zapisana v bolonjski Magni Charti Universtatum iz leta 1988. Takšna odločitev je pomembna, ker neodvisnost in avtonomija univerz zagotavljata, da se sistemi visokega šolstva in raziskovanja nenehno prilagajajo spreminjajočim se potrebam, družbenim zahtevam ter novim znanstvenim spoznanjem.

Pozornost je namenjena predvsem povečevanju mednarodne konkurenčnosti evropskega sistema visokega šolstva. Evropski sistem visokega šolstva naj bi postal privlačen za cel svet kot naše izjemno kulturno in znanstveno izročilo.

Najpomembnejši cilji, ki naj bi jih dosegli in so pomembni pri vzpostavitvi evropskega visokošolskega prostora in uveljavitvi evropskega sistema visokega šolstva po vsem svetu, so!

- Sprejetje sistema zlahka prepoznavnih in primerljivih diplomskih stopenj, tudi z obrazcem "Priloga k diplomu", da bi pospešili zaposlovanje evropskih državljanov ter mednarodno konkurenčnost evropskega sistema visokega šolstva.
- Sprejetje sistema z dvema glavnima študijskima stopnjama, dodiplomsko in podiplomsko (tako imenovani 3+2). Dostop v drugo stopnjo zahteva uspešno dokončanje prve, ta traja

najmanj tri leta. Diploma, podeljena po prvi stopnji, je za evropski trg dela tudi relevantna kot ustrezna raven kvalifikacije. Druga stopnja vodi k magisteriju in/ali doktoratu znanosti, tako kot v mnogih evropskih državah.

- Vzpostavitev kreditnega sistema, kot je ECTS, kot ustreznega sredstva za omogočanje čim širše mobilnosti študentov. Krediti bi bili lahko pridobljeni tudi zunaj visokega šolstva, tudi z vseživljenjskim izobraževanjem, če jih le priznajo univerze, ki študente sprejemajo.
- Pospeševanje mobilnosti, tako da se za učinkovito uresničevanje prostega gibanja odpravljajo ovire, predvsem pri dostopu do študija, možnostih za usposabljanje in s tem povezanimi storitvami, kadar gre za študente ter priznavanju in vrednotenju obdobj raziskovanja, poučevanja in usposabljanja v Evropi, kadar gre za učitelje, raziskovalce in administrativno osebje, ne da bi vnaprej določali njihove zakonite pravice.
- Pospeševanje evropskega sodelovanja pri zagotavljanju ka-

kovosti, tako da se razvijajo primerljiva merila in metodologije.

- Pospeševanje potrebnih evropskih razsežnosti v visokem šolstvu, še zlasti v zvezi s kurikularnim razvojem, medinstitucionalnim sodelovanjem, mobilnostnimi načrti ter integriranimi programi študija, usposabljanja in raziskovanja.

Namen tega je konkurenčnost evropskega sistema visokega šolstva nasproti ameriškemu in večja mobilnost in zaposljivost v evropskem prostoru. Enoten visokošolski prostor je osnova za izgradnjo evropske družbe, temelječe na znanju, ki naj bi Evropi omogočila, da bi do leta 2010 postala socialno in ekonomsko najbolj konkurenčna svetovna regija.

V dejanjih to pomeni:

- vzpostavitev finančne avtonomije univerz,
- uveljavitev priloge k diplomu,
- študij na dveh stopnjah kot dodiplomski in podiplomski študij,
- uveljavitev kreditnega sistema študija, to je študija v treh ciklih, kjer traja prvi cikel 3 do 4 leta, odvisno od presoje fakul-

tete, drugi cikel 1 do 2 leti in na tretji stopnji 3 leta; vsak letnik bo sestavljen iz 60 točk, na prvem ciklu bi bilo tako mogoče zbrati od 180 do 240 točk, na drugem 60 do 120 točk,

- spodbujanje mobilnosti tako pri študentih kot profesorjih, priznanje študijskih obveznosti, opravljenih v tujini (v tem smislu vstop Slovenije v program Erasmus Mundus, 230 milijonov tolarjev pa je namenjenih za oblikovanje skupnih študijskih programov),
- sodelovanje univerz med sabo pri vzpostavljanju kakovosti oz. vzpostavitev neodvisnega telesa za vzpostavitev kakovosti tako na ravni institucije kot programa in posameznika,
- kakovost študija naj bi se preverjala tako na eksterni kot interni ravni s pomočjo tujih in slovenskih strokovnjakov.

Zadnji rok za izvedbo reforme je do leta 2010. Slovenske fakultete so že pristopile k prenovi programov po bolonjski deklaraciji.

GEA College je že na Visoki šoli za podjetništvo imela 3-letni redni in izredni študij, mednarodni študij in specialistični študij podjetništva, v verifikaciji pa ima magistrski študij. Uveden je tudi že kreditni sistem - ECTS - pri predmetih. Enak sistem kreditnih točk, ki naj bi omogočal priznanje nekaterih funkcionalnih izobraževanj na GEA College in na Višjih šolah, je v pripravi. Gre za projekt celotne GEA College od Poslovno-izobraževalnega centra d.o.o., prek Višjih šol in na koncu Visoke šole za podjetništvo, ki kreditni sistem že ima. GEA College letos praznuje 15 let in sledi sodobnim evropskim standardom in globalnim trendom ter ustvarja podjetniška znanja na najvišji ravni. Odlikuje se po drugačnih, unikatnih pristopih in metodah dela, prilagojenih potrebam podjetnikov, s spodbujanjem sposobnosti, veščin in znanj posameznika in povezanih v teoriji in praksi.

V GEA College spodbujajo timsko delo in ustvarjalni pristop. K

temu pripomorejo predavatelji - številni znani strokovnjaki, ki jih odlikujejo tudi praktične izkušnje. GEA College ponuja celovito paleto izobraževanj - od funkcio-

nalnih, prek višjih šol do visokošolskega ter podiplomskega študija.

Igor Krevl

Ril bom ril, dokler bom živ!

Prebudi me klic: "Nujno pridi v šolo, ker dobimo pogodbe za obvezno študentsko prakso!" "Hvala. Pridem. Srečno."

Točno opoldne si v predavalnici tako ali drugače krajšamo čas, hkrati poslušamo pozdravni nagovor, naj stvar vzamemo resno, da ne bomo v sramoto šoli, to bo vaše bodoče delo, vidva, kape dol...

Razdelijo pogodbe študentom elektro smeri in nekaj »rudarjem«, ostali se z dolgimi nosovi zgnetemo v pisarno za študentske zadeve, kjer je tajnica hitro razrešila problem preostalih pogodb; kaj bi svet brez nje? V ponedeljek, 10. januarja, nova predavalnica, novi predavatelji, isti slušatelji, le da so tokrat bili bodoča inženirka in 14 bodočih inženirjev rudarstva v premoči glede na elektro smer. Podatki se usujejo kot plaz: ime mentorja, številka svetilke, telefonske številke pisarn, kam po bloke, kdaj prihod, kdaj odhod, kam po dodatne informacije... Naslednji dan se začne zares. Pisarniška praksa je minila v duhu prebiranja projektov, vnosov v računalnik, spoznavanju struktur podjetja, ogledovanju jamskih kart, redkih ogledov jame, snovanju seminarske naloge in iskanja sotripinov ter krajših konstruktivnih pogovorov ob kavici.

Nato je prišla na vrsto jama. Obstajajo razni miti in legende o njej - od takšnih, ki te nasmejijo do solz, do onih s tragično vsebino. V dnevih, ki sem jih preživel v podzemlju, sem bil deležen koristnih navodil, napotkov in nasvetov ne samo glede dela in opreme, ampak tudi drugih, bolj življenjske narave.

Bili so vzgojni in dobronamerni in zelo, zelo koristni in uporabni. Če mene vprašate, so se črke na papirju o potencialnih nevarnostih, plinih in njihovih koncentracijah, smereh umika, ipd. dokončno spremenile v prakso na delovišču.

Za konec naj se spomnim še vseh, ki so vredni pohval. Našteti jih ne morem, saj ima Rudar premalo strani in še branje bi bilo suhoparno. Čeprav me sošolci niso pooblastili ne za zgornje niti spodnje vrstice, se v njihovem in svojem imenu zahvaljujem za podano znanje in izkušnje celotnemu kolektivu Premogovnika Velenje, ker nismo bili samo številke - bili smo ljudje. Sam bom imel najlepše spomine na svoje začetke rudarjenja. Spomine izpod sive čelade.

Blaž Vivod

Družba mora preživljati vse državljanke

»Izenačevanje možnosti pokaže, da med nami ni razlik. Vsakdo je ogrožen na nekem področju: otroci, mladostniki, zaposleni, brezposelni, zdravi, invalidi, starostniki... Družba pa mora preživljati vse državljanke,« razmišlja dr. Andrejka Fatur Videtič.

Je specialistka medicine dela, koordinatorica strokovnega dela v poklicni rehabilitaciji, vodja tima za poklicno rehabilitacijo v Centru za poklicno rehabilitacijo na Inštitutu Republike Slovenije za rehabilitacijo v Ljubljani.

Z njo smo se seznanili slušatelji izobraževanja v tako imenovanem REHA timu, ki je bil oblikovan po sklepu vodstva Premogovnika Velenje v sklopu pridobivanja koncesije za izvajalce storitev zaposlitvene in poklicne rehabilitacije.

Rudar: »Kaj so naloge vašega centra?«

Fatur Videtič: »Temeljna naloga centra za poklicno rehabilitacijo je ocenjevanje delovnih zaposlitvenih potencialov naših klientov, nato pa so vsi programi vezani na usposabljanje. Za to izvajamo predpoklicni trening, psiho-socialno pripravo na delo, delovno utrjevanje, pomoč in podporo ob uvajanju v delo pri delodajalcu, pomoč pri prirejanju delovnih mest.

Vse naše dejavnosti pa se razlikujejo glede na to, kdo nam napoti rehabilitante. Če je to zdravstvena zavarovalnica, pridejo k nam ljudje še kot bolniki in izvajamo programe vzporedno z medicinsko rehabilitacijo ali ocenjujemo delazmnožnost za presojo vodenja bolniške odsotnosti. Kliente nam lahko pošlje invalidska komisija ali pa se ukvarjamo z nezaposlenimi, ki imajo različne potrebe po naših storitvah.

Smo pa edina slovenska institucija, ki izvaja vse zakonsko določene programe poklicne rehabilitacije.«

Rudar: »22.000 invalidov je v Sloveniji brezposelnih, v Velenju 900, kar nas uvršča na peto mesto v Sloveniji. Kako se v

naši državi ukvarjamo z zaposlovanjem invalidov?«

Fatur Videtič: »Zaposlovanje invalidov je družbena naloga. Zavedati bi se morali, da zaposlenega invalida ne more obravnavati samo ena stroka, na primer, poklicna rehabilitacija, ali le ena institucija, na primer Zavod za zaposlovanje ali Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Za ohranjanje zaposlenosti invalidov in za zaposlovanje novih je potreben sistem, v katerem ima vsak svoje mesto. V sistemu, ki smo ga razvijali do sedaj, smo najbolj zanemarjali delodajalca. V ta sistem smo vložili veliko denarja in strokovnih izobraževanj, da bi se strokovni delavci usposobili za zaposlovanje nezaposlenih invalidov ali ohranjanje zaposlitve, v praksi pa se kaže, da nismo ustrezno ozaveščali invalidov, da bi jih prepričali, da je njihova kakovost življenja večja, če so zaposleni, da so prav tako aktivni del populacije. Pomemben vidik tega ozaveščanja je motiviranje invalidov.

Na drugi strani so popolnoma zanemarjeni delodajalci. Do njih smo krivični, ker v povprečju menimo, da si ne želijo imeti zaposlenih invalidov, če pa že imajo zaposlene, da bi se jih radi znebili. Delodajalec pač reagira po preprostem pravilu samozaščite: preživeti je treba v svetu ekonomije. Velikokrat delodajalci ne vedo, kakšne so stimulacije, podporne dajatve ali strokovna pomoč za zaposlitev invalida. Takšni izobraževalni programi, kot ga sedaj izvajamo pri vas, so v sklopu nudenja strokovne pomoči delodajalcem nujni.«

Rudar: »Kako Slovenci sprejemamo invalide in kako sami prispevajo k vključevanju v

Dr. Andrejka Fatur Videtič

družbo?«

Fatur Videtič: »Smo družba, ki ne zna sprejemati ljudi z zmanjšano delovno zmožnostjo, s prizadetostjo kot sebi enake. Nihamo v dveh skrajnostih: ali se nam smilijo in smo do njih pokroviteljski ali pa menimo, da nam odžirajo del naših pravic. To je ekonomsko-socialni vidik, ki je odvisen od krize ali blagostanja v družbi.

Drugi vidik pa je svetovno-nazorski. Slovenci smo narod, ki se sramuje invalidov, ki jih skriva. Še vedno živijo družine, ki invalidnega otroka ne pošljejo v šole ali ga zapirajo med štiri stene.

Pri tem se tudi invalidi zelo različno obnašajo, vendar predvsem zato, ker v naši državi ni dogovora, kaj so izenačene možnosti. So to minimalni standardi ali kaj več. Dogovoriti bi se morali, kdaj je invalid prikrajšan, kaj mora sam vložiti v svojo rehabilitacijo, koliko je treba vložiti v invalida in kakšen učinek za to pričakujemo.

Ta proces je dolgotrajen in zahteven in vanj morata vlagati obe

strani – zdravi in invalidi, družba in posamezniki.«

Rudar: »Kaj bo koncesija, za katero bomo kandidirali na natečaju ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, prinesla našemu podjetju?«

Fatur Videtič: »Koncesijo lahko pridobite za različne storitve in njihove kombinacije. Te storitve so: ocenjevanje preostale delovne zmožnosti, usposabljanje invalidov, svetovanje in motiviranje invalidov za aktivno vlogo, pomoč pri sprejemanju lastne invalidnosti, pomoč pri izboru ustreznih poklicev, razvijanje socialnih spretnosti in veščin, iskanje ustreznega dela oziroma zaposlitve, analiza konkretnega delovnega mesta, načrt prilagoditve delovnega mesta, načrt potrebnih delovnih pripomočkov, usposabljanje na konkretnem delovnem mestu oziroma v izbranem poklicu ter spremljanje in sprotno ocenjevanje.

Te storitve boste lahko opravljali za invalide, ki delajo v vašem podjetju ali v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje, lahko pa tudi za druga podjetja. Pri izboru storitev boste izhajali tudi iz ponudbe strokovnjakov, ki jih imate v podjetju.

Zdi se mi prav, da nastajajo regijski centri za nudenje naštetih storitev. Takšni centri bolje poznajo razmere na določenem območju, mentaliteto populacije, posebnosti panog...

Si bo pa za vzpostavitev takšnega centra treba vzeti čas in ga porabiti za izobraževanje kadrov ter vzpostaviti permanentno izobraževanje.«

Rudar: »V svojem predavanju ste omenili, da se pri nas medicinska stroka ne ukvarja posebej z invalidi!«

Fatur Videtič: »Dejstvo je, da se v nobeni stroki pri nas ne izobražujemo za delo z invalidi; ne zdravniki, socialni delavci, kadrovske delavci, psihologi ali inštruktorji, ki uvajajo v delo invalide na delovnih mestih.

Pri svojem delu sem veliko truda vložila v pogled medicine na in-

valida, pri čemer skušam na drugačen način razvijati pogled na to, kako lahko ocenimo nekoga s trajno okvaro zdravja. So to le klinične metode? Kaj pomeni z vidika varovanja zdravja vključevanje invalida v delovni proces?

Kot svojo pomembno nalogo ocenjujem tudi napore, da bi med svojimi poklicnimi kolegi vnesla več rehabilitacijskega pogleda na invalide. Če je medicina dela usmerjena predvsem v preprečevanje poslabševanja zdravja v zvezi z delom, bi se specialisti medicine dela morali usmeriti v preprečevanje poslabševanja težav, ki jih delavec že ima. Tem se prištevajo še leta, populacija se namreč stara, vedno več je kroničnih bolezni, povečujejo se poškodbe izven dela.

Na eni strani se zavzemam za kreiranje strokovnega področja, ki bi se ukvarjalo s poklicno rehabilitacijo in bi pritegnilo strokovnjake z drugih področij, na drugi strani pa bi rada, da bi značilnosti dela z invalidi vnesli v medicino dela.

Vsi, ki delamo pri poklicni rehabilitaciji, pa bi morali več sodelovati s splošnimi in družinskimi zdravniki ter zdravstveno zavarovalnico.

Veliko govorimo o zaposlitveni rehabilitaciji in zakonu s tega področja, o brezposelnih invalidih, o invalidih po zakonu o invalidskem in pokojninskem zavarovanju, velik problem invalidov in delodajalcev pa so pravice, ki nastanejo po zakonu o zdravstvenem zavarovanju – to so bolniški izostanki.

Pri tem se zelo pozna naša splošna družbena solidarnost. Verjetno bo znotraj zavarovalniškega sistema sčasoma izzvenela. Razvijati pa se bo morala začetni kultura zaposlovanja in zaposlitve. Sem spadajo socialna klima, dobre delovne razmere, dobri medosebni odnosi...

Pri tem moram znova reči, da bo treba več delati z delodajalci in razmišljamo o oblikovanju foruma delodajalcev, pri čemer je zelo aktivna Zveza delovnih invalidov

Slovenije. Takšne forume poznajo drugod v Evropi, na primer, v zelo konzervativni Veliki Britaniji, osnovna ideja pa je, kaj lahko delodajalec stori za čim bolj pozitivne delovne razmere, da ohranja delovno zmožnost delavcev, tudi invalidov in da slednje zadrži.«

Rudar: »Ranljivih skupin je v družbi več, starostniki, invalidi, slabo izobraženi...!«

Fatur Videtič: »Pomembno je širjenje storitev in strokovnih delavcev, ki nudijo pomoč tem skupinam, ter da znotraj družbenega sistema začnemo dojemati, da mora ta pomoč imeti končni učinek, ne le boljši položaj teh skupin, ampak preprečevanje nastajanja, na primer, invalidov.

Zato se mi je vstop v vaše podjetje zdel odlična priložnost, da pojasnim ta svoja stališča. Na področju skrbi za invalide je Premogovnik Velenje zanesljivo število ena iz preprostega razloga, ker je rudarstvo od nekdaj bila panoga gospodarstva, ki se je edina ukvarjala z ravnanjem s človeškimi viri, kot danes moderno rečemo.

Skrb, da gre rudar na delo v jamo z največjimi potenciali, vas je silila v dobro organizirano medicino dela, psihologe, kadrovske službe, socialno pomoč... Solidarnost in socialna pomoč imata tradicijo v rudarstvu že izpred dveh stoletij.

V nobeni industrijski panogi niso bili varnost pri delu, oprema zaposlenih, delovne razmere tako pod drobnogledom kot v rudarstvu ter kondicija, znanje zaposlenih tako pomembna za dejavnost. To je tradicija skrbi za človeka v najširšem pomenu.

Zato sem vesela, da ste stopili na pot pridobivanja koncesije za izvajanje storitev poklicne rehabilitacije, kjer boste lahko uporabili svoje strokovne vire in izkušnje. Na takšnih podjetjih, kot je vaše, bosta v prihodnje zagotovo slonela vloga in razvoj foruma delodajalcev.«

Diana Janežič

Veliko doseženega, še več izzivov nas čaka v prihodnje!

»Ideja reorganizacije našega podjetja sega v začetek lanskega leta. Od tedaj so potekale številne aktivnosti, ki so svojo prvo kulminacijo doživele s 1. marcem. Po udarjam, da gre za prvo kulminacijo, saj bomo s tem dinamičnim procesom nadaljevali tudi v prihodnje,« pojasnjuje dr. Vladimir Malenković, direktor HTZ IP.

Rudar: »Zakaj ste se v HTZ odločili za reorganizacijo podjetja?«

Dr. Malenković: »Za invalidskim podjetjem HTZ je petletno obdobje delovanja, veliko pomembnih korakov je bilo narejenih, veliko je bilo doseženega. Neizpodbitno dejstvo pa je, da mora HTZ iti v smeri še bolj intenzivnega odpiranja svojih programov na eksterne trge, kar je spričo dejstva, da je podjetje zelo veliko in ima precejšnje število invalidov, še toliko bolj zahtevno.

Zavedali smo se, da bi podjetje po stari organiziranosti to težko doseglo, prav tako pa tega nekateri programi realno tudi ne morejo doseči – bodisi zaradi narave programa, kadrovske strukture ali premočne konkurence.

Omenjena reorganizacija pomeni tudi postopno decentralizacijo podjetja. Ena od idej nove organiziranosti je tudi ta, da drugemu nivoju vodenja, torej vodjem stroškovnih mest in profitnih centrov, damo večje kompetence. Vodstvo podjetja naj bi torej koordiniralo ključne-strateške funkcije, samostojno operativno delovanje pa postopno prehaja na nižje.

Rudar: »Kako ste zastavili reorganizacijo?«

Dr. Malenković: »Odločili smo se za divizijsko ali produktno organiziranost. Oblikovali smo tri divizije: rudarski programi, usposabljanje in izobraževanje ter eksterni programi.

Rudarski programi so največja divizija. Vodi in koordinira jo tehnični direktor HTZ Stanko Zagoršek, vključuje pa vse tiste programe, ki v glavnem podpirajo oziroma servisirajo osnovno dejavnost Premogovnika Velenje.

Sestavljata jo dve področji, in si-

Dr. Vladimir Malenković

cer prvega izvajamo neposredno v HTZ in vanj spadajo enote Elektro-strojni remont z vodjem Ivom Kacem, Varovanje, kopalnice in reševalno-servisna dejavnost z vodjem Bogdanom Pešakom ter Proizvodnja gradbenega materiala in dispečing z vodjem Alojzem Bezjakom. Drugi del rudarskih programov teče na deloviščih Premogovnika Velenje, to je stroškovno mesto Oskrba in urejanje transportnih naprav. Pomembno je poudariti, da koordinacija delovanja programov v diviziji rudarski programov poteka zelo usklajeno s Premogovnikom Velenje. Tu ima zelo pomembno vlogo tehnični direktor Premogovnika Velenje mag. Marjan Kolenc.

Divizijo usposabljanje in izobraževanje vodi Stane Čas. Osnovna pozornost pri tej diviziji je usmerjena k invalidom in ostalim zaposlenim v podjetju predvsem v smislu dvigovanja izobrazbene ravni. V HTZ se namreč srečujemo s precejšnjimi težavami zlasti pri produktivnem zaposlovanju invalidov: imamo pre-

malo kvalitetnih delovnih mest, ki bi bila primerna za invalide. Želel bi poudariti aktivno vlogo in pomoč, ki nam jo pri tem projektu zagotavlja kadrovska služba Premogovnika Velenje in ekipa, ki jo koordinira Janko Lukner, direktor za kadrovske splošno področje.

Ta divizija naj bi torej skrbela za ustrezno usposabljanje in zaposlovanje, predvsem na podlagi pridobljenih poslov oziroma programov, primernih za invalide, pa tudi ostalih delavcev v HTZ.

Ta situacija bo precej drugačna, predvidevamo, da za nas boljša, ko bo junija v Sloveniji začel veljati ti. kvotni sistem. Po njem bodo vsa podjetja morala imeti določen delež zaposlenih invalidov ali vplačevati ustrezne zneske v posebni sklad oziroma sklepati pogodbe z invalidskimi podjetji.

Divizijo eksternih programov koordinira in vodi direktor za razvojno področje Bojan Voh, razdeljena pa je v šest profitnih centrov. Ti centri in njihovi vodje so: ESTO - Marija Zabukovnik, SIPO - Matej Zaluberšek, Pralnica - Ro-

bert Doler, INOKS - Robert Jamnikar, PROSTUDIO - David Geršak in Zaščita - Stane Čas.

Ta divizija je še relativno majhna, v njej je zaposlenih 178 delavcev in je že sedaj s svojimi proizvodi ali storitvami precej prisotna na trgih izven poslovnega sistema, seveda pa določen del realizacije še vedno dosega tudi znotraj njega. V prihodnje želimo doseči še bolj intenzivno povečevanje prihodkov na zunanjih trgih in predvsem dodajati nove programe višje dodane vrednosti.

S takšno razdelitvijo profitnih centrov smo jasno opredelili njihove dejavnosti in jih zmanjšali do obvladljive velikosti. Na vrhu pa smo skoncentrirali strateške funkcije; prej smo imeli, na primer, razvojno-tehnično področje razpršeno po vseh profitnih centrih, sedaj pa je to področje združeno in z enega mesta pokrivamo potrebe vseh stroškovnih mest oz. profitnih centrov.

Rudar: »Kako ste z reorganizacijo seznanjali delavce in kako so jo sprejeli?«

Dr. Malenković: »Uradno smo v skladu z novo organizacijo začeli delati 1. marca letos, o namernih spremembah pa smo z zaposlenimi začeli komunicirati že lani, najbolj intenzivno pa januarja in februarja letos.

Ocenjujem, da so jo zaposleni sprejeli tako, ko ponavadi ljudje reagiramo ob spremembah. Najprej so bili izraženi pomisleki, tudi strah, kar je povsem normalno. Ljudi je zanimalo, kaj se bo spremenilo za vsakega od njih. Zato smo se potrudili za kvalitetno komuniciranje in menim, da nam je to v precejšnji meri uspelo.

Osnovne ideje reorganizacije smo predstavili sindikatu in svetu delavcev in poudarili, da drastičnih sprememb za posamezne delavce ne bo. Tako tudi je.

Dobra aktivnost so bili tudi sestanki vodstva podjetja v posameznih enotah. Tako smo prisluhnili vprašanjem, pomislekom, strahovom vseh zaposlenih. Vesel sem, da smo to aktivnost izpeljali in prepričan sem, da

smo tudi s tem premagali začetni strah zaposlenih pred reorganizacijo in jim pojasnili idejo, cilje in pomembnost reorganizacije.

Vseskozi poudarjamo, da revolucionarnih sprememb ne bo, da pa podjetje mora iti naprej, se razvijati, odpirati na trg, razvijati nove pristope in načine dela.

Rudar: »Kako posluje HTZ v prvih treh mesecih?«

Dr. Malenković: »Glede natančnosti podatkov moram priznati, da zaradi uvajanja novega informacijskega sistema prihaja še do določenih korekcij, kar je tudi normalno. Generalno pa so trendi v prvih treh mesecih podobni lanskim, to pomeni, da bi podjetje brez bonitet iz naslova statusa invalidskega podjetja imelo tekočo izgubo. Ravno zato želimo dolgoročno zgraditi nove temelje, da bo podjetje lahko uspešno poslovalo tudi takrat, ko bo Premogovnik še bolj intenzivno zmanjševal svojo dejavnost.«

Rudar: »Se boste v skladu s potrebami nove organizirano-sti tudi kadrovsko okrepli?«

Dr. Malenković: »Našo kadrovsko funkcijo moramo vedno gledati tudi skozi prizmo Premogovnika Velenje. HTZ IP ima omejen letni obseg zaposlovanja, zaposlovanje pa poteka zelo usklajeno s Premogovnikom in v največji meri dobivamo zaposlene iz matične družbe. Ti trendi se bodo nadaljevali, res pa je, da bomo v novih programih morali zaposliti tudi strokovnjake od zunaj.

Rudar: »Po nekajmesečnem premoru ste se vrnili na mesto direktorja HTZ, v začetku tega leta ste doktorirali. Čestitam vam za to! Kaj je bila tema vaše doktorske disertacije?«

Dr. Malenković: »Hvala za čestitke. Najprej naj poudarim, da veliko zahvalo za doseženo delovanje vodstvu Premogovnika, ki je vedno spodbujalo sodelavce k pridobivanju novih znanj.

Moja doktorska disertacija je bila logično nadaljevanje magistrske študija. Kot tehnik sem se v 90. letih prejšnjega stoletja odločil za podiplomski študij na Eko-

nomski fakulteti v Ljubljani s področja poslovnih ved. Magistriral sem iz strateškega managementa in v tej smeri sem sedaj tudi nadaljeval. Doktorat je prav tako s področja poslovnih ved, naslov pa je »Strateški dejavniki prestrukturiranja podjetij v premogovništvu v Evropi, s posebnim poudarkom na prestrukturiranju v Sloveniji.«

Želel sem ovrednotiti strateške vidike prestrukturiranja, pogledati prakse, pristope v Zahodni Evropi in v državah v tranziciji. Slika je zanimiva; lahko sem razbral, kateri pristopi so bili dobri, kje slabši, v celoti vzeto pa je proces prestrukturiranja takšnih sistemov zelo zahteven in dolgotrajen. Pri tem je ciljno delovanje ključnega pomena. Praviloma je dal najboljše rezultate takrat, ko je šlo za koordinirane aktivnosti med državo, lokalno skupnostjo in posameznim podjetjem.

Zelo zanimiv je prispevek, ki ga je s potenciranjem notranjega podjetništva dala Slovenija z vsemi pozitivnimi učinki in težavami. Prestrukturiranje je zelo zahtevna naloga, zahteva ciljno delovanje in plan aktivnosti, ki mora veljati za vse. Menim, da se tega dobro zavedamo, in to tako v odvisnih družbah kot tudi v Premogovniku Velenje.

Diana Janežič

Trg priznava samo kakovost

Bojan Voh, univ. dipl. inž. strojništva, je od letos direktor razvojnega področja v HTZ IP. Na osnovi bogatih izkušenj v gospodarstvu, pri trženju in iskanju priložnosti na trgu pravi: »Danes ni velikih in malih rib, so le hitre in počasne.« V HTZ IP bi rad pospešil razvoj.

Rudar: »Kako se počutite med nami?«

Voh: »To je zame dodatni izziv, ki pripelje do novih znanj, poznanstev. Vsaka takšna sprememba je dobra. V začetku je naporna, a se kasneje umiri. Če želiš, imaš vedno dovolj dela. Kot sem do sedaj spoznal ljudi v HTZ, so pripravljeni delati.«

Rudar: »Od kod prihajate k nam in s kakšnimi izkušnjami?«

Voh: »Prihajam iz podjetja SIP Šempeter, kjer sem delal 24 let. Začel sem kot tehnolog, delal pri investicijah, postavljanju novih tovarn, bil sem tehnični vodja in zadnjih 10 let generalni direktor. Tako imam izkušnje in znanja iz vodenja, tržnih pristopov, reševanja konfliktnih situacij. Sem tudi predsednik Združenja kovinsko-predelovalne industrije Slovenije pri GZS, ocenjevalec odličnosti podjetij in sodelujem v evropskem združenju kovinske in elektro industrije.

Pri vsem tem sem dobil veliko izkušenj in te skušam sedaj prenašati na svoje nove sodelavce. Zaenkrat me popolnoma še ne razumejo, tako kot tudi jaz njih ne, a prav v tem je tudi stvar, da znaš uveljaviti tiste ideje, ki bi lahko koristile, gnale stvari naprej.

Sem človek, ki stvari poenostavlja, skušam razumeti, kako stvari delujejo mimo tehnologije, kako neka stvar vpliva na poslovni dogodek, rezultat, ne le finančni, temveč na dolgoročni razvoj podjetja.«

Rudar: »Kakšna je vaša strategija pri delu?«

Voh: »Moja osnovna naloga je pridobivanje večjih poslov, seveda, z ekipami sodelavcev. Poudarim naj, da nisem solist, za delo potrebujem ekipe sodelavcev, ki razumejo, za kaj gre, ki so pripravljeni delati, ne le osem ur, ampak takrat, ko je delo, pa tudi ekipe, ki se ob dosežkih zna-

Bojan Voh, direktor razvojnega področja HTZ I.P.

jo poveseliti.

Pred kratkim smo opravili ocenjevanje podjetja po »moji« metodi (v HTZ IP so namreč opravili tudi ocenjevanje po metodi 20 ključev, ki jo uvajajo, op.p.). Ocenjevali smo posamezne profitne centre s tremi podatki: realizacijo na zaposlenega, stroških dela v bruto dodani vrednosti in bruto dodano vrednostjo. Primerjali smo posamezne centre in ugotavljali njihove možnosti za prodor na trg. Odkrito smo priznali, da vsi centri niso perspektivni. Nam bo pa ta analiza v pomoč pri odločitvi za prioritete naložbe. Brez njih – v tehnologijo, opremo, znanje – pa ne bo šlo.

Če omenim najboljši profitni center, to je SIPO, ki ga vodi Matej Zaluberšek, smo ga stroškovno oklestili, zato lahko njegovo poslovanje izboljšamo le s povečanjem obsega dela in z razvojem produktov z večjim tehnološkim in tehničnim nivojem. Upam, da bomo v prihodnosti postali uspešni. Zavedati pa se moramo, da danes trg priznava samo kakovost, cena je bolj ali manj znana.«

Rudar: »Kako ste zastavili delo na razvojnem področju?«

Voh: »Službo oziroma področje smo centralizirali in se lokacijsko

zbrali na enem mestu, ob tem pa bomo spodbujali tesno sodelovanje s profitnimi centri in med njimi, z drugimi divizijami v HTZ in s Premogovnikom. Postavili smo strategije in razvojne projekte za njihovo podporo, vsak naslednji korak pa bo povezan s povečevanjem realizacije na zaposlenega in z borbo za razvojne projekte. Postavili smo 16 razvojnih projektov in vesel bom, če bosta vsaj dva resnično uspela. Moj cilj so takšni projekti, ki bi zaposlovali od 100 do 150 ljudi v dveh do treh letih.

Pri tem še vedno vidim veliko povezovanje s Premogovnikom, kajti pri njem je obseg dela takšen, da se tudi za nas lahko vedno kaj najde. Pri tem ne mislim, da bi bili na ta račun, ker smo »hči«, dražji in manj kvalitetni, pričakujem pa med podobnimi ponudbami delo za nas.

Seveda pa bo za konkurenčnost HTZ treba prevetriti stroške dela, delati timsko, kar pomeni večje odgovornosti vodje in članov tima, spremljati kazalce uspešnosti, delati transparentno, postaviti prioritete, iskati strateške partnerje...«

Diana Janežič

Spremembe pravilnika o inovacijski dejavnosti in nagrajevanju idej

V letu 2004 smo prejeli in obravnavali 32 inovacijskih predlogov. Glede na število zaposlenih to predstavlja 0,04 prijavljenih predlogov na zaposlenega. Podjetja, v katerih je sistem dobro utečen, dosegajo eno inovacijo na zaposlenega v letu dni.

Bistvene spremembe novega pravilnika se nanašajo na postopek prijave in obravnave ter način stimuliranja inovatorjev.

Prijava koristnih predlogov poteka s pomočjo novih in inovatorjem prijaznejših obrazcev, ki bodo sodelavcem posredovani prek njihovih vodij oziroma prek e-pošte. Avtorji inovacijskih predlogov nanje poleg svojih osebnih podatkov vpišejo obstoječe stanje in izboljšavo.

Vsi inovatorji predajo predloge izboljšav svojemu prvemu organizacijskemu vodji in ne več v nabiralnik kot do sedaj. Vodja po prejemu predloga tega zabeleži v info sistem, ki nam omogoča pregled nad prejetimi predlogi, avtorji, datumi prejemov, statusu in višini gospodarskih prihrankov. Avtor bo najkasneje v roku petih delovnih dni od oddaje predloga obveščen o sprejemu ali zavrnitvi. Vsi prejeti predlogi, razen zavrnjenih, bodo nagrajeni. Višina nagrade za oddajo predloga znaša 3.000 SIT bruto oziroma 5.000 SIT bruto, kadar je inovacijski predlog že uveden in se že uporablja pri vsakdanjem delu.

Nagrade za prijavo bodo avtorji inovacijskih predlogov prejeli na sestankih delovnih skupin in bodo kasneje obračunani pri osebnem dohodku. Vsi predlogi, ki bodo uvedeni in bodo prina-

PREDLOG IZBOLJŠAVE

VZEMITE SI PET MINUT ČASA IN ZAPIŠITE KORISTEN PREDLOG, KI BO PRIPOMOGEL K VEČJI UČINKOVITOSTI

Predlog izboljšave lahko prispeva vsak zaposlen v podjetju HTZ I.P. d.o.o.

Ime:

Priimek:

Matična številka:

Organizacijska enota:

Datum:

OPIS OBSTOJEČEGA STANJA:

šali gospodarsko korist (znižanje stroškov ali povečanje prihodkov), pa bodo še dodatno nagrajeni glede na višino gospodarske koristi, ki jo bodo prinašali in sicer tako, kot lahko preberete v tabeli.

Podjetje lahko avtorje predlogov nagradi še na druge načine:

- popularizacija njihovih inovacijskih dosežkov v podjetju, javnih občilih in na razstavah,
- priznanja,
- odobritev izrednega letnega dopusta,
- dopolnilno izobraževanje v obliki seminarjev, nabave strokovne literature,
- obisk strokovnega sejma doma ali v tujini,
- podelitev štipendij za študij ter strokovno izobraževanje ob delu,
- materialna pomoč pri nadaljnjem pospeševanju inventivnega razvoja,

- možnost hitrejšega napredovanja oziroma razporejanja na zahtevnejša in odgovornejša delovna mesta.

Obdobno bomo pregledali vse inovacijske predloge ter še dodatno nagradili naj inovatorja četrletja, polletja, tričetrletja in leta. Kriteriji se bodo nanašali na višino gospodarskih prihrankov in število prijavljenih inovacijskih predlogov vsakega posameznika. Nov pravilnik in obrazec za prijavo sta dostopna tudi na našem strežniku: \\Rlvdfs\htz-data\Izboljšave.

Ker se v našem podjetju zavedamo pomembnosti inovativnosti, želimo narediti korak naprej. Inovativno podjetje je danes nuja in predstavlja predpogoj za dolgoročni in uspešni razvoj ter ohranitev konkurenčnosti.

Robert Krenker,
vodja inovacijske dejavnosti

Gospodarski prihranek v SIT	Nagrada v SIT
< 100.000	-
100.001 – 500.000	12.000
500.001 – 1.000.000	24.000
1.000.001 – 3.000.000	36.000
> 3.000.000	3% GP

V marcu 2005 je bil v podjetju HTZ Velenje potrjen nov pravilnik o inovacijski dejavnosti in nagrajevanju idej. S spremembami pravilnika želimo narediti korak naprej na področju inovacij.

Dva sejma – Poroka in Počitnice

V času od 17. do 20. marca se je Gost predstavil na sejmu Poroka v Celju. Sejem je bil namenjen predstavitvi ponudnikov poročnih storitev. Na enem mestu je bilo prikazano vse, kar je potrebno za enega od najpomembnejših trenutkov v življenju.

Gost se je na svojem razstavnem prostoru predstavil s celovitim poročnim aranžmajem iz Vile Široko. Kot novost pa smo predstavili svečano poroko v naravi. V tem primeru na željo naročnika v naravi postavimo bel šotor ter ga elegantno in svečano opremimo in okrasimo. Bogata in estetsko zasnovana poročna pogrinjka s svečanim poročnim menijem sta požela veliko občudovanja obiskovalcev.

Za cvetlično dekoracijo sejemskega prostora so poskrbeli sodelavci iz podjetja HTZ, ki so se zelo potrudili in naredili aranžma v skladu s sodobnimi trendi. Naši vtisi s sejma so dobri, učinek pa se bo pokazal skozi leto.

Na sejmu Počitnice, ki je potekal letos med 29. marcem in 2. aprilom na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, smo se na skupnem razstavnem prostoru predstavili turistični ponudniki Savinjsko-šaleške regije.

Sejem počitnic je naslednik sejma Alpe Adria, ki je vrsto let veljal za največji slovenski specia-

lizirani sejem. Letošnji sejem je potekal pod geslom Turizem, prosti čas, dobri okusi in vino.

Prvi dan sejma, v torek, so svojo ponudbo predstavili predstavniki

novega velenjskega hotela – hotela Razgoršek. V sredo so se predstavile Golte s svojo zimsko-letno turistično ponudbo.

V četrtek smo se na razstavnem prostoru skupaj predstavili podjetji GOST in TRC Jezero ter Muzej premogovništva Slovenije. Obiskovalcem smo predstavili raznoliko turistično ponudbo ob Velenjskem jezeru in okolici. Seveda nismo pozabili predstaviti in obiskovalcem priporočati obiska vedno zelenega kotička slovenske obale, Fiese. Ker je sedaj

že čas, ko se odločamo, kje bomo preživeli poletni dopust, se je Hotel Barbara v Fiesi zdel obiskovalcem zanimiva izbira, postregli pa smo jim tudi s počitniško ponudbo iz našega novega turističnega kataloga.

V petek so svojo dejavnost prikazali člani Počitniškega društva Kažipot, taborniki rodu Jezerski zmaj pa so ta dan opisali priprave in potek velikega pustolovskega tekmovanja Adventure Race Slovenia 2005.

V soboto je svojo dejavnost predstavilo podjetje Gorenje Gostinstvo, ki je med drugim uprizorilo poroko v vili Herberstein. Za sobotni glasbeni program in pogostitev so poskrbeli člani velenjskega turističnega društva in turistične zveze ter člani Društva vinogradnikov Šmartno ob Paki. Ta dan je sejem obiskala tudi Pika Nogavička in obiskovalce sejma vabila že na 16. otroški festival, ki bo v Velenju potekal septembra.

Aleš Hoheger

Dan voda, dan Zemlje, dan odprtih vrat

Tako so 12. aprila, dva dni po svečani akademiji v Rdeči dvorani, pripravili dan odprtih vrat. Torkovemu slabemu vremenu in nekaterim drugim dogodkom ti-stega dne navkljub, jih je obiskalo več kot dvajset ljudi. Podjetje, njegovo poslanstvo, vizije in dejavnosti so obiskovalcem predstavili direktor mag. Marko Mavec ter vodje inštitutovih oddelkov. Dr. Boštjan Pokorny je predstavil pomembnejše raziskovalne projekte, ki jih opravljajo v inštitutu ERICo, mag. Mojca Bole je povedala, kaj svojim naročnikom ERICo ponuja na področju tehnoloških storitev in svetovanj, raznolike dejavnosti oddelka za izobraževanje in trajnostni razvoj, ki segajo predvsem na področja prenosa znanja, programov varstva okolja, geografskih informacijskih sistemov, promocije in komuniciranja z javnostjo pa je prikazal mag. Emil Šterbenk. Mag. Julija Vrbovšek je podala informacije o laboratoriju, ki je po številu zaposlenih največji oddelek v inštitutu.

Za obiskovalce je bil zelo zanimiv vodeni ogled laboratorijskih prostorov, ki je sledil uvodnim predstavitvam. Redko se namreč ponudi priložnost, da lahko vidimo in izvemo, kako delujejo najsodobnejše laboratorijske aparature in kaj vse z njimi lahko naredimo. Obiskovalce so najbolj navdušile moderne aparature za analize organskih onesnažil (mednje sodijo npr. pesticidi) in težkih kovin, zelo pa so jih zanimale tudi analize talnih vzorcev. Kakovost in sestava tal sta v spomladanskem času seveda vedno aktualni vprašanji, zato bodo raziskovalci inštituta ERICo za eno prihodnjih številk Rudarja pripravili članek, v katerem bodo predstavili analize vzorcev tal, ki

ERICo vas v petek, 22. aprila, ob 18. uri vabi na odprtje razstave »Leteči dragulji moje doline«. Razstava, ki bo v prostorih Muzeja premogovništva Slovenije na ogled do konca junija 2005, je posvečena letošnjemu dnevu Zemlje in 130. obletnici velenjskega premogovnika. Vstopnine ni!

jih opravljajo v njihovem laboratoriju, manjkal pa seveda ne bo niti kakšen koristen vrtnarski nasvet. Veliko občudovanja je v biološkem laboratoriju požela zbirka metuljev in zato lahko še s toliko večjim veseljem zapišemo, da si jo bodo od 22. aprila do konca junija vsi zainteresirani lahko ogledali v prostorih Muzeja premogovništva Slovenije.

22. april je namreč dan Zemlje, ki ga inštitut ERICo vsako leto obeleži s kakšno odmevno prireditvijo. Tokrat bo to odprtje razstave bogate zbirke metuljev, ki je nastala kot rezultat raziskovalnega projekta Inventarizacija metuljev Šaleške doline.

Večletni projekt (potekal je v letih 2001 - 2004), katerega namen je bil popisati v Šaleški dolini živeče vrste metuljev in na podlagi tega oceniti vpliv onesnaževanja okolja v preteklosti na žive organizme in njihovo raznovrstnost, je v celoti financirala Termoelektrarna Šoštanj.

Mesec dni pred dnevom Zemlje, 22. marca, pa se vsako leto (razveseljivo je, da vedno bolj mno-

žično) spomnimo tudi bistvenega življenjskega vira, glavne sestavine človeškega telesa in vedno bolj dragocene dobrine – vode.

Raziskovalci inštituta ERICo so na pomen varstva vodnih virov letos opozorili s sodelovanjem v otroški oddaji Miš maš regionalne televizije VTV in v tematski radijski oddaji radia Fantasy. Med drugim so gledalcem in poslušalcem podali tudi nekaj informacij o stanju voda v Šaleški dolini. Tako smo lahko izvedeli, da se stanje tekočih in stoječih voda v dolini v zadnjih letih bistveno ne spreminja in da tudi podatki iz leta 2004 kažejo, da so tako Paka kot Šaleška jezera v relativno dobrem stanju. Paka se sicer v »industrijskem bazenu« poslabša in je pri merilnem mestu v Skornem še v 4. kakovostnem razredu oziroma je, kakor to stanje opredeljuje nova zakonodaja, tam čezmerno kemijsko obremenjena. Manjši vodotoki so na splošno v dobrem stanju, jezera pa so le občasno zmerno obremenjena predvsem z organskimi snovmi.

Mojca Ževart

Pomladni meseci so, tako kot v naravi, navadno zelo živahni tudi v Inštitutu za ekološke raziskave ERICo Velenje. Letos še toliko bolj, saj se ERICo kot eno v Poslovni sistem Premogovnika Velenje povezanih podjetij, vključuje v različne aktivnosti, s katerimi bomo proslavili 130. obletnico velenjskega premogovnika.

Energije imam veliko!

AVTO »Zamenjal sem že kar nekaj avtov, zadnji dve leti pa vozim roverja. Avto je potreba, saj živim zunaj mesta, pa tudi sicer si dandanes življenja brez avta skoraj ni mogoče zamisliti. Na delo v Premogovnik imamo tudi vsa leta dobro organiziran prevoz, prej nas je vozil avtobus, sedaj pa nas je manj in nas prevaža kombi.«

BOJAZEN »Najbolj me je strah za zdravje moje hčerke. Tudi v jami pride včasih do strahu, a treba ga je hitro premagati, se znajti. Kakšno leto je tega, kar nas je bilo res strah pri vžigu metana in gašenju. Nihče ne more reči, da ga nikoli ni strah.«

CIRKOVCE »To je moj rojstni kraj. Lepa vasica je, večkrat imamo kakšne prireditve, krajevne praznike, tudi tradicionalne športnozabavne tekme. V našem kraju se vedno kaj dogaja in lahko rečem, da smo tudi že kar precej postorili. Tudi jaz sem že bil predsednik krajevne skupnosti. Rojen sem bil kot kmečki sin, tu sem odrasčal, si našel ženo in blizu naše domačije sva potem zgradila hišo in tako ostala v Cirkovcah.«

ČAS »Časa mi vedno primanjkuje. Kolikor ga imam, ga preživim s svojo hčerko, ki je še majhna, stara le tri leta. Žena dela dopoldne štiri ure in takrat je varstvo povsem moje. To mi uspeva, ker delam na tri izmene, a prihodnje leto jo bova vendarle vpisala v vrtec. Kolikor prostega časa mi potem še ostane, ga namenim delu v sadovnjaku, vinogradu in okolici hiše. Tako mi v resnici dela nikoli ne zmanjka.«

DANICA »To je moja žena. Danica je zaposlena v vaški osnovni šoli, kjer otrokom pripravlja malico in čisti prostore. Poročena sva že štiriindvajset let in se dobro razumeva, za vsako delo poprimeva skupaj. Se je pa precej spremenilo, odkar imava hčerko. Dolgo sva si želela otroka, po dvajsetih letih pa nama je le

uspelo in sedaj sva srečna!«

ENERGIJA »Energije imam veliko. Pri delu in med prijatelji pa si jo vedno znova še pridobim. Dodatno energijo pa mi daje hčerka, saj daje pravi smisel mojemu življenju.«

FINANCE »Več denarja imamo, več ga napravimo. Pri naši hiši je denarja za primerno življenje dovolj, a vendarle je treba pogledati, za kaj ga namenimo. Saj zaslužimo dandanes še kar, a vse je drago, zato je preudarnost pri ravnanju z denarjem res potrebna.«

GORENJE »Pri svojih petnajstih letih - točno na svoj petnajsti rojstni dan - sem se zaposlil v Gorenju, kjer sem ob delu opravil šolanje za poklicnega šoferja. Zelo me je vleklo v svet, a zaradi Danice, ljubezni in poroke sem ostal doma. Pa mi nikoli ni bilo žal, da sem se tako odločil. Pametno je bilo, da sem ostal doma in pametno je bilo tudi, da sem se po odsluženju vojaščini zaposlil v Premogovniku. Dobra tri leta sem delal v Gorenju, ker pa sem potreboval več denarja, saj sem si hotel zgraditi hišo, sem se odločil, da postanem rudar.«

HIŠA »Hišo sem začel graditi takoj, ko sem se zaposlil v Premogovniku. Zgrajena je bila v treh letih, a to so bila leta težkega de-

la, tako v službi kot pri gradnji hiše. Spominjam se, da velikokrat tudi z nočne izmene nisem odšel nič spat, ampak je bilo treba delati pri hiši, zvečer pa spet v jamo. To so bile precejšnje fizične in psihične obremenitve, a bilo je tudi veselje, saj se je videl napredek.«

IZLET »Z ženo sva se v minulih letih rada podala na izlete, sama, s prijatelji, tudi na taborjenje, po celi Sloveniji. Sedaj pa vsi trije večkrat letujemo v toplicah in na morju, saj hčerka zelo uživa v vodi. Še najbolj so nam všeč razni jadranski otoki in Moravske Toplice.«

JAMA »Mojih prvih štirinajst delovnih dni na čelu v jami je bilo res težkih. Vsak dan sem si rekel, da ne bom šel več v jamo. Delo je bilo namreč zelo naporno, popolnoma drugačno od sedanjega. Čeprav sem bil vajen trdega kmečkega dela, sem delo v jami v prvih dneh res komaj zmogel. Potem pa sem se hitro navadil, spoznal prijatelje, kamerate in naenkrat ni bilo več tistega denarja, za katerega bi zamenjal delo v jami. Odločil sem se, da bo to moj nadaljnji kruh in tako je ostalo. Lahko rečem, da sem že prvi mesec v Premogovniku zaslužil tri mesečne plače delavca v Gorenju, ampak delal sem pa tudi desetkrat bolj kot v Gorenju. Sedaj v jami delam že 24 let, od tega sem 13 let gospodar čela. To delo zahteva ogromno izkušenj, marsikaj moraš predvideti, se zavedati nevarnosti in zelo moraš biti previden. Vsak mora sicer najprej sam poskrbeti za svojo varnost, potem pa smo odgovorni tudi drug za drugega. V moji skupini vedno skupaj poprimemo za delo, nikoli ne dovolimo, da bi delali samo nekateri, drugi pa bi stali ob strani. Delamo na odkopu -100A. Na odkopu sta red in disciplina prva in nujna, ne more vsak po svoje

nekaj delati in odločati. Vodenje odkopa pa je po svoje nehvaležno delo, ker moraš kdaj povedati tudi kaj takšnega, kar komu ni všeč, vendar do konfliktov v moji skupini ne prihaja. Mlade poučimo, kako je treba delati, starejši pa so odlični kopači, razumemo se in dosegamo dobre rezultate.«

KAVČ »Med tednom je preveč napeto, da bi našel čas za kavč, ob sobotah in nedeljah pa se s hčerko malo le spočijeva. Včasih pa zvečer, vsaj ob dolgih zimskih večerih, tudi televizijo malo pogledam. A zadnje čase tudi to vse manj, saj se hčerka vse bolj navdušuje nad risankami. Pa mi je tudi kar prav, da skupaj pogledava, kar je njej všeč, saj politika me vse manj zanima. Tako tu in tam vendarle pristanem na kavču.«

LORENA »Najlepši trenutki v mojem življenju so bili, ko se mi je rodila hčerka Lorena. Njen rojstni dan 20. 12. 2001 je zame nepozaben dan. Zdrava je, krepka, z njo rad preživljam svoj prosti čas, vsako uro, ki jo imam na voljo. Odkar jo imam, mi ni nič težko, niti v službi niti doma.«

MALICA »Malicam zelo rad, le v nočni izmeni ne jem, saj se dovolj najem doma. Pred odhodom v nočno izmeno spijem še kavo in potem mi nočno delo ne povzroča nobenih težav. Sicer pa rudarji večinoma ne jemo v nočni izmeni. Še posej pa rad malicam doma. Malica v službi ni slaba, lahko pa bi bila boljše kvalitete, tako pri nekaterih mesnih izdelkih kot pri kruhu.«

NEZGODA »Vsak mora priti na delo spočit in psihofizično pripravljen, ker so v jami lahko dogodki zelo nepredvidljivi. Treba je upoštevati varnostne predpise. Res je pri sedanji mehanizaciji veliko manj nezgod, kot jih je bilo včasih. Jaz sem imel nekaj manjših nezgod, kaj hujšega pa se mi na srečo ni pripetilo.«

OTROŠTVO »V Cirkovcah na kmetiji smo bili rojeni trije otroci, tako imam brata in sestro, oba sta starejša od mene. Otroštvo je bilo lepo, moje največje veselje pa je bila paša krav. Na

paši sem rad kakšno zapel, najrajši tisto Na paši je veselje, na paši je radost, potem pa mi je sosedova Micka, ki ji je bila ta pesem še posebej všeč, prinesla

kakšen bonbon ali kos kruha. Po osmem razredu osnovne šole pa sem se zaposlil in mojega otroštva je bilo konec. Ko sem bil pri vojakih, mi je umrl oče, mama pa je umrla pred tremi leti. Kmetijo je prevzel brat Branko, z ženo jo lepo vodita, s sestro se rada vračava domov, za kakšno večje delo pa tudi skupaj poprimemo.«

PREMOGOVNIK »Premogovnik mi daje kruh in zame je zelo dobro podjetje. Zaupam tudi v njegovo prihodnost v naslednjih dvajsetih, tridesetih letih. Na vodilnih mestih imamo zelo sposobne ljudi. Vedno z veseljem in ponosom povem, da delam v Premogovniku.«

REKREACIJA »V mladosti sem streljal s športnim orožjem, treniral karate, sedaj pa se predvsem podam na kakšen sprehod s hčerko, gobarim in za rekreacijo delam v vinogradu, sadovnjaku in okoli hiše. V prostem času si urejujem brunarico, ki sem jo opremil po rudarsko.«

SMEH »Rudarji se radi smejimo, smeh je pomemben. Med nami so humoristi, muzikanti, tako kdo pri malici pove kakšno šalo, opiše kakšen dogodek, smejimo se pa vsi. Tudi po službi se kdaj dobimo, dvakrat letno gremo na piknik, tam pa je

ogromno smeha in zabave.«

ŠAH »Šahirati me je naučil brat, tako da smo že doma, na kmetiji, ob zimskih večerih igrali šah. Nato sva ga igrala z ženo, ki ga sicer v začetku ni bila pretirano večča, a me je čez čas že premagala. Potem je prišlo že tako daleč, da nisem več rad igral šaha z njo.«

TOVARIŠTVO »V jami je naše geslo: vsi za enega, eden za vse. V jami brez tovarištva ne gre. Tudi v Cirkovcah smo domačini pravi tovariši, prijatelji, radi se družimo, pripravljeni pa smo tudi drug drugemu pomagati. Tudi v naši vasi velja prej omenjeno geslo.«

UPOKOJITEV »Do upokojitve me ločita še dobri dve leti in srčno si želim, da bi jo dočakal zdrav. V pokoju nameravam uživati pri domačem delu, spremljati razvoj hčerke, se veseliti vsega, kar zdaj počnem samo v prostem času. Tudi vsem, ki so se pred kratkim upokojili, želim, da bi zdravi uživali zaslužena leta pokoja.«

VINO »Pri hiši imam vinograd s kakšnimi sto trsi, da pridelam približno 150 litrov vina. Imam ga bolj za prijatelje, sam namreč vina ne pijem, tu in tam spijem zgolj kakšno pivo. Tako imam z vinogradom in pridelavo vina predvsem veselje, še posebej sem vesel, ko vidim, da Lorena utrga kakšen grozd in ga poje.«

ZDRAVJE »Lani sem imel z zdravjem smolo, z bakterijo sem si okužil nogo, potrebna je bila celo operacija in zdravljenje je trajalo kar mesec in pol. Sedaj še bolj vem, kaj pomeni biti zdrav in si zdravja še bolj želim.«

ŽELJE »Moja največja želja je, da v jami ne bi bilo nezgod, da bi se vsi zdravi vračali domov. Premogovniku želim, da bi še naprej proizvajal in posloval tako dobro kot doslej in da bi vsi imeli delo. Seveda pa imam tudi osebne želje in tudi te se vrtijo predvsem okrog zdravja. Ko se bom upokojil, bo šla hčerka v prvi razred osnovne šole. Rad bi bil zdrav, da bi užival ob hčerki, jo spravil do kruha, rad bi ji bil v oporo v življenju.«

Dragica Marinšek

Kako ste kaj?

OČKA, VRNI SE ZDRAV DOMOV!

Kdor je pame-
ten, reče, da od-
lično. Po moje.

Saj le zakaj bi
dovolili, da nam
drugi privoščijo
naše slabo raz-
položenje, bolje
je, da nam zavi-
dajo. Še najbo-
lje pa je, če smo
res odlično. Se-
veda moramo o
tem obvestiti tu-
di svoj obraz. In
ko bo na obrazu
nasmeh, se bo-
mo tudi res kar
naenkrat boljše
počutili. Četudi
je zapleteno, je
preprosto in de-
luje!

Petdeset let nazaj so bila čustva potisnjena v ozadje. Vladar socialističnega sveta je bilo znanje. Socializem je tako globoko verjel vanj, da je bilo na vsakem koraku najprej poudarjeno ustrezno znanje in potem vrhunska veščina. Kaj pa čustva? Treba jih je bilo potlačiti, uničiti, zatreti, obvladati, obvezno na vsakem koraku kontrolirati. Priznajte, da se vam vse to zdi poznano, najbolj tistim, ki ste v socializmu že vedeli za sebe.

Večinoma je vzgoja potekala takole! Najprej fantje. Fantje ne smejo jokati. Zanje velja: »Saj nisi baba, stisni zobe in bo!« Strah in žalost morajo fantje zatreti v sebi, skriti, zato pa tudi kasneje ne marajo joka, ne jokajo, na pogrebih se marsikateri moški skrije za črna očala in vidi se le še zaščitena čeljust.

Kako pa so vzgajali punčke? Če so bile žalostne, so dobile tolažbo, če so bile prestrašene pa zaščito. Do obojega so bile upravičene. Nad jezo, kričanjem punčk pa starši nikakor niso bili navdušeni.

Če fanta vzgajate na prej omejen način, dobite bojvnika, ki mu nič ne pride do živga. Če po prejšnjem receptu vzgajate deklico, dobite pohlevno gospodinjico. To je bilo tudi edino zaželeno in zgodovinsko gledano je imela takšna vzgoja svoj smisel.

Časi se sicer spreminjajo. Toda, ali se res? Danes smo večinoma le malo drugačni. Le pomislimo, kaj vse je priporočljivo za fante in kaj vse ni zaželeno za dekleta! Recimo, jeza. Ženskam ni dovoljena. Ženske se ne smejo postaviti zase, jezo morajo v sebi zatreti.

Čeprav menda vsaka peta ženska v družini tako ali drugače »pada po stopnicah«, je vse premalo takšnih žensk, ki si dovolijo pokazati jezo in odločnost za

dokončno prenehanje padcev. Pa vendar je garancijska doba življenja omejena!

Kompliment za današnjega pubertetnika je ključna beseda: cool. Tako piše na hladilniku. Ta opazka pa sicer pomeni, da je nekdo brez čustev, da je hladen, da mu nič ne more priti do živga. Bog ne daj, da mu sošolke ali njej sošolci rečejo, da ni cool.

Čustva so tlačili skozi tisočletja in še sedaj naj jih ne bi bilo dobro kazati. Strah te zablokira! Jeza je primitivna! Je enaka agresivnosti in je nevarna. Žalost je nezaželena! Takšna napačna prepričanja so poznana in za mnoge povsem veljavna.

Pa vendarle je namen jeze sprememba, korekcija obnašanja človeka, na katerega smo jezni. Spoznati je treba, da je jeza dobra, niso pa takšne vse oblike obnašanja, izkazovanja jeze. In trema je po definiciji oblika strahu, ki jo čutimo pred bližnjim dogodkom. Ne obstaja samo trema, ki blokira, temveč tudi trema, ki motivira in jo uspešni ljudje znajo uporabiti, usmeriti.

Latinsko čustva zapišemo kot emotio, dobesedni prevod tega pa je: pripraviti na gibanje. Zakaj bi torej blokirali, zatirali čustva, če pa so nekaj, kar človeka pripravlja na gibanje? Čustva so potrebna, vendar jih je treba usmeriti v ustrezno obliko obnašanja. Svojo energijo je dobro prilagoditi sobesedniku.

Če z nekom neumno, verbalno nasilno prekinemo komunikacijo, porabimo sedemkrat več časa, kot bi ga sicer, da bi vzpostavili staro stanje, mogoče pa je tudi, da nam primerne komunikacije ne bo uspelo vzpostaviti nikoli več.

Profesionalci svoja čustva usmerjajo k cilju, njihovo obnašanje ima svoj namen in diplomatsko obnašanje je umirjeno. Za to je potrebno strateško razmišljanje. Strategija nam odgovori na vprašanje kako, taktika na vprašanje kdaj.

Torej napake so strateške, netaktnost pa pomeni, da nekaj ni bilo storjeno, povedano v pravem času. Pravi čas za strateško razmišljanje, za strategijo je, ko za-

čutimo čustvo in se odločamo za primeren način obnašanja.

Toda ali zmoremo sami odločati, kako se bomo obnašali? Da tudi takrat, ko smo jezni na 80, ne reagiramo tako? Staro navodilo je bilo: Ko si jezen, preštej do deset. Novo navodilo to priporoča in dodaja: premisli, kaj boš naredil.

Uporaba dvanajstih socialnih veščin, ki so kritika, pohvala, grožnja, sankcija, reševanje problemov, odločanje, predlaganje, reševanje konfliktov, pogovor, pogajanje, lobiranje in kreiranje medsebojnega vzdušja, zahteva znanje in trening.

Kdor je imel srečo, da je pravilno vzgojen, veliko teh stvari preprosto pozna in jih uporablja. Ve, da obnašanje in čustva niso eno. Ve, da ni narobe, če je človek jezen, treba je le ustrezno komunicirati. Preprosto, zna svojo jezo s primerno strategijo transformirati v ustrezno socialno veščino. Seveda v zadovoljstvo vseh in za doseganje pravih ciljev.

Če znamo prilagoditi svojo reakcijo sobesedniku, imamo več možnosti za uspeh, tudi za uspeh pri delu. Kdor je na tem področju profesionalce, deluje po sistemu: jaz sem takšen, ampak znam tudi drugače! Svoj razum uporabi za transformator. Amater pravi: jaz sem takšen in drugače ne morem! Kdor pa vsega tega še ne ve, a hoče razviti svojo čustveno inteligenco, mora čimprej ugotoviti, da sta obnašanje in čustvo vanje ločena segmenta.

Vse to nam je na svojem predavanju o čustveni inteligenci v sodbnem poslovnem svetu povedal Željko Čurić, doktor medicine, direktor projektov v O.K. Consulting Ljubljana.

Deluje pa v vsakem okolju in ob vsakem času. Preverjeno in dokazano ničkolikokrat. In pripomore tudi, da živimo in delamo bolj varno!

Dragica Marinšek

»Usoda narodov je odvisna od njihove prehrane«

(Brilliant Savarin Anthelme)

Hrana kot pojem užitka, energije in rizika, mnogim pomeni le potrebo, da v čim krajšem času, čim hitreje in čim bolje zadovoljijo prazen želodec. Za hrano, ki si jo s pomočjo jedilnega pribora ali brez njega tlačimo v usta, po možnosti stoje ali med vožnjo, sploh ne vemo, da smo jo zaužili.

Prigrizki ob napetih nadaljevanjih izginevajo kot kafa, mi pa ne opazimo, da so naši energijski vnosi veliko previsoki. In če bi se vprašali, kaj nam pomeni hrana in prehranjevanje, bi bil večinski odgovor, da je hrana pomembna le za potešitev lakote, ne glede na izbor, pripravo in količino zaužitih živil. Čez leta pa opazimo, da nismo več gibčni, debelost pripisujemo genski nagnjenosti, za gibanje nimamo časa, zdrava hrana pa ima previsoko ceno.

Le redki pa vedo, da je vse v naših glavah in da smo sami gospodarji svoje volje. Na pobudo Milene Ahtik se je septembra lani zbralo devetnajst kandidatov in kandidatki, ki so se odločili sami največ narediti za svoje zdravje. Trmoglavci "knapi", ki so se udeležili delavnice CINDI - Zdravo hujšanje, so se poimenovali Cindički.

V štirinajstih zaporednih delavnicah, ki so potekale enkrat tedensko po tri ure, so z veliko vnemo pisali dnevnike, računali kalorije, zmanjševali količinske obroke hrane in postali redno telesno dejavni. Razprave o računanju kalorij za eno pizzo, kosilo ali malico so postajale vroče. Takrat sem vedela, da so resno pri stvari, kar je potrdila tudi tehničnica.

Kilogrami so se kar izgubljali v prostoru in spreminjali v pozitivno energijo in moč Cindičkov, da vzdržijo do konca. Vsak posameznik se je uspešno približeval ciljni teži, ki smo mu jo določili na začetku te naporne, vendar uspešne poti.

Svojo telesno težo so uspešno znižali za 10 odstotkov, skupaj so izgubili 98,2 kg in s tem zmanjšali ogroženost za bolezni srca in ožilja. Zdrava prehrana in redna telesna dejavnost sta postali sestavni del njihovega življenja.

Zavedati se moramo, da je zdravje naše največje bogastvo. Dejavniki tveganja, ki negativno vplivajo na naše zdravje, pa so posledica sodbnega načina življenja. V Zdravstvenem domu Velenje izvajamo mednarodni program CINDI, program za preprečevanje kroničnih nenalezljivih bolezni, v katerega spada tudi delavnica Zdravo hujšanje. Namen in cilj programa je zdravstveno izobraževanje čim več posameznikov, ki so pripravljeni storiti največ za svoje zdravje. Če ste med njimi tudi vi, bomo veseli vašega obiska.

Urška Bandalo, dipl.med.sestra, Skupina za promocijo zdravja

Indeks telesne mase si lahko izračuna vsak sam po formuli:

Indeks telesne mase (ITM) = teža (v kg) : telesna višina (m) x telesna višina (m)

ali primer: če ste težki 70 kg in visoki 160 cm, je vaš ITM:

$ITM = 70 \text{ kg} : 1,60\text{m} \times 1,60\text{m} = 27,3$ = čezmerna prehranjenost

podhranjenost ITM pod 18,5

normalna prehranjenost ITM med 18,5 in 25

čezmerna prehranjenost ITM med 25 in 30

debelost ITM med 30 in 40

huda debelost ITM večji kot 40

Če je vaš ITM nad 30 in bi ga hoteli znižati, se za nasvete in po pomoč lahko obrnete na Mileno Ahtik, kadrovsko-socialna služba, telefon 16-07, ali Jano Žolgar, VPD, telefon 64-55.

Društvo diabetikov Velenje

Društvo je bilo ustanovljeno že leta 1987, nekaj čas je živahno delovalo, potem pa začelo usihati. Aprila 2004 je vodstvo prevzela nova, mlada ekipa, ki se je zagrizeno zagnala v delo in boj proti pred-sodkom.

Po letu dni imamo kaj pokazati. Število članov se je od približno 170 povzpelo na 380. Ena naših pomembnih nalog je redno obveščanje članstva o delu društva. Vsaka taka akcija pomeni pošiljanje več kot 300 dopisov, kar pomeni velik strošek. Zato smo toliko bolj veseli, če nam kakšen časopis ali interno glasilo ponudita možnost, da na njihovih straneh predstavimo naše delo.

Skrbimo za rekreacijo in dobro voljo

Naša prva lanska akcija je bil zelo uspešen občni zbor, ki mu je sledila organizacija tedenskih pohodov okrog Velenjskega jezera (sedaj so pohodi tudi v Šoštanju in Šmartnem) in udeležba na športno rekreativnem srečanju diabetikov Slovenije na Ptuj.

Julija smo organizirali piknik v Ravnah pri Šoštanju: rekreacije, smeha, plesa in seveda dobre hrane ni manjkalo.

Septembra smo naše člane iz Doma za varstvo odraslih popeljali na izlet na Ponikvo. Maši z dvema duhovnikoma so sledili ogled Slomškove domačije, malica in počitek ter nadaljevanje poti v Šentjur. Ves dan nas je spremljala pesem bratov Ipavcev, zato smo po kosilu krenili še v Zgornji trg in si ogledali njihovo hišo.

Za presenečenje je poskrbela skupina članov šentjurskega pevskega zbora, ki nas je v predverju pričakala z mini koncertom Ipavčevih pesmi.

Oktober smo se podali na rekreativni odmor v Rogaško Slatino, kjer je bil program tako pester, da smo včasih že kar sapo lovili. Svetovni dan diabetesa, 14. november, smo počastili na dva načina: najprej smo organizirali sodelovanje na svetovnem pohodu za boj proti diabetesu, ki se je po vsem svetu začel ob isti uri. Udeležba je bila kljub neprijaznemu

vremenu zelo lepa (bili smo takoj za Ljubljano), za Guinnessovo knjigo rekordov pa žal ni segla. Drugi, kulturni del praznovanja je bila proslava v Domu za varstvo odraslih: predavanju dr. Žubrove je sledil nastop domskega pevskega zbora in recitatorjev in odprtje slikarske razstave Vide Hustič, ki se je predstavila kot slikarka in pesnica ter nam pretresljivo spregovorila o življenju z mamo – diabetikom. Med zunanjimi gosti smo z veseljem pozdravili našega župana Srečka Meha.

Jesen je minila v pripravih na naslednjo akcijo in razpošiljanju koledarjev.

Učenci naših osnovnih šol so nas razveselili z nadvse lepimi uvrstitvami na tekmovanju iz znanja o sladkorni bolezni. Pred kratkim so celo opravili raziskovalno nalogo na to temo.

V jeseni smo tudi speljali akcijo ponovnega aktiviranja nekdanjih članov, ki so se nam porazgubili: z rezultatom smo bili kar zadovoljni. Celoletno smo aktivno pridobivali nove člane in storili veliko za dobro obveščanje.

Pustite se seznaniti, pridružite se nam!

Naša centralna obveščevalna tabla je pri Diabetičnem dispan-

zerju v ZD Velenje, druge pa v Bolnišnici Topolšica, ZD Šoštanj in Šmartnem ob Paki, v laboratoriju, na fizioterapiji, v lekarni in še kje. Vabimo vas, pa ne samo diabetike, da si ta obvestila kdaj ogledate. Med našimi člani je tudi precej nediabetikov, ki imajo enake pravice in dolžnosti kot diabetiki. Med članstvom imamo tudi cele družine, kar nas še posebej veseli, saj tako tudi svojce seznanjamo z našim delom in prizadevanji, da bi diabetikom omogočili kar najbolj aktivno življenje.

Letošnje leto se je začelo z občnim zborom, začetek aprila smo preživeli na rekreativnem odmoru v Strunjanu, vse od jeseni pa se že aktivno pripravljamo na 10. Športno rekreativno srečanje diabetikov Slovenije, ki bo 28. maja v Velenju. Dela, ki se je v zvezi s tem zgrnilo na nas, je ogromno, vendar verjamemo v sebe in v pomoč okolice.

Poleg vsega zgoraj naštetega imate kot član Društva diabetikov Velenje še pravico sprejemanja glasila Sladkorna bolezen (6 števil na leto), uveljavljanja popustov v nekaterih prodajalnah (objavljene so v Sladkorni) in kopališčih, udeležbe na predavanjih (letos bo težišče na diabetični nogi, ki je tema leta) in seznanjanja z novostmi na področju aparatov in zdravljenj, ki jih diabetiki

potrebujemo.

Za letošnje leto je predvideno predavanje o negi diabetičnih nog, o najpogostejših napakah pri uporabi insulina, radi pa bi pritegnili tudi oftalmologa, saj so težave z očmi tisti drugi, najresnejši problem, s katerim se diabetiki srečujemo.

Prijavnice lahko dobite pri sestrah v diabetični ambulanti Velenje, kjer imamo tudi svoj nabiralnik, v katerem nam pustite sporočilo, da se želite včlaniti, ali pa nam pišite na naslov **Društvo diabetikov Velenje, Vodnikova 1**. Pisarne in telefona žal še vedno nimamo, upamo pa, da bomo tudi ta problem uspeli rešiti.

Diabetes se grozljivo širi in že dobiva obseg epidemije.

Dolgo ni nobenih znakov in težav: nič ne boli, nič se ne vidi. Zato je tudi naloga našega društva, da opozarja na znake, ki jih ne smemo spregledati, da stori vse, da čim več ljudi ve čim več o tej bolezni in da lahko vsak nov diabetik pravočasno krene v boj z boleznijo.

Ne čakajte na trenutek, ko se bodo pokazali vidni znaki: popuščanje vida ali celo slepota, rane na nogah in amputacije, popuščanje ledvic... Z zdravim načinom življenja, z rednim gibanjem in tesnim sodelovanjem z vašim zdravnikom boste lahko veliko naredili – zase in za svoje.

Storite vse, da boste o diabetesu čim bolje poučeni, ne zavračajte literature, ki vas poučuje, predvsem pa ne delajte pogoste napake zdravih: kaj pa se mene tiče sladkorna, saj ne jem tort in čokolade.

Mi, ki nas je bolezen že dohitela, vemo, da so sladkarije pravzaprav najmanjši problem. Če bo naše društvo z ozaveščanjem prebivalstva doseglo, da bo v naši dolini vsaj kakšen diabetik manj, potem smo svoj cilj dosegli! Pridružite se nam!

Informacije:

89 77 400 Ingeborg Čas

Vabilo na 10. športno rekreativno srečanje diabetikov Slovenije

Vse članice in člane Društva diabetikov Velenje vabimo, da se prijavijo za športna tekmovanja na srečanju slovenskih diabetikov, ki ga letos organizira naše društvo, in sicer

28. maja 2005 v Turistično-rekreacijskem centru Jezero v Velenju.

Srečanje je namenjeno vsem sladkornim bolnikom, njihovim družinskim članom, zdravnikom, medicinskim sestram, zato vas pričakujemo v velikem številu.

PROGRAM:

- med 8.30 in 9.00 zbiranje pri sprejemni pisarni ob Beli dvorani,
- ob 9.30 odprtje srečanja,
- ob 10.30 začetek rekreativnih aktivnosti,
- od 12.00 do 14.00 kosilo,
- ob 14.00 podelitev priznanj.

Cel dan vas bo spremljala glasba ansambla »Spomini« z gosti.

Potekale bodo naslednje športne aktivnosti:

- tenis - na igrišču v TRC Jezero,
- odbojka - na igrišču v TRC Jezero,
- pikado -v TRC Jezero,
- test hitre hoje na 2 km - start pri Ribiški koči (organizator CINDI),
- pohod do Konjeniškega kluba in prikaz skokov čez ovire - start pri TRC Jezero,
- pohod do Velenjskega gradu in ogled muzeja - start pri TRC Jezero,
- rusko kegljanje - na OŠ Livada.

Vsak udeleženec tekmuje na lastno odgovornost. Zdravila prinesite s seboj!

Prispevek udeleženca/člana je 900 SIT in ga boste plačali na srečanju. Za vse informacije lahko pokličete: 031 642 657, Branko Kitak ali 031 299 902, Matija Boškič.

Prijavnice za sodelovanje pošljite najkasneje do 5. maja 2005 na naslov: Društvo diabetikov Velenje, Vodnikova 1, 3320 Velenje ali e-mail: zlatko.praprotnik@siol.net.

Lahko jih oddate tudi v naš nabiralnik ali vodjem tedenskih pohodov.

PRIJAVNICA

PRIIMEK in IME:

NASLOV/TELEFON:

Udeležiti se želim športnih panog (obkrožite številko - lahko tudi več):

1. tenis
2. odbojka
3. pikado
4. test hitre hoje
5. pohod do KK Velenje
6. pohod do Velenjskega gradu
7. rusko kegljanje

Srečanja se bom udeležil/a samo kot gledalec/gledalka.

Planica je snežena kraljica!

Vas zanima, kakšen občutek je leteti na smučeh prek 200 metrov? In kakšen je občutek, če, na primer, padeš? Pa še to, je Planica res snežena kraljica? Mene je zanimalo, zato sem o tem povprašala Milana Živica in Luka Smagaja, smučarja skakalca, člana velenjskega smučarskega skakalnega kluba in tudi člana športnega društva Premogovnika Velenje.

Oba sta primerna sobesednika, saj poznata Planico. Milan je na velikanki letos poletel prek 200 metrov, natančneje 201 meter, Luka je pristal pri 190 metrih.

Milan Živic: »Do dolžine 150 metrov so skoki, naprej so poleti. Občutki? To ni le letenje, je jadranje kot z zmajem. Lepo je. Med letom gledaš v tla, vidiš rde-

Luka Smagaj: »Rad bi skočil 200 metrov kot dvanajsti Slovenec s to znamko.«

če črte, ki bežijo pod teboj. Strah? Že šesto leto sem bil na poletih. Bil sem tudi predskakalec v Kulmu. Na velikanki je vedno prisoten strah, pa tudi spoštovanje. Če se ti polet posreči, je vse skupaj užitek, če padeš... Potem je pa hudo. Posebej velikanko najbolj spoznaš, ko padeš.

Planica je zibelka skokov. Tam je najlepše. Bil sem na vseh večjih skakalnicah po svetu, a tako lepo, kot je v Planici, ni nikjer. Okolje je čudovito, ko sonce obsije Julijce... To je tudi največja skakalnica na svetu.

Letos je bila najbolj urejena do sedaj, na naletu so uvedli nekaj novosti, med drugim je bila zaletna »špura« hlajena. Tudi vreme je bilo letos idealno, brez vetra.

Luka Smagaj: »Letos sem prvič nastopil na velikanki, poletel pa sem 190 metrov. Moj prejšnji rekord je bil 118 metrov. To je povsem drug občutek. Jadraš.«

Tisti, ki nam je hoja po zemlji bolj običajna, kot letenje po zraku, imamo smučarske skoke za nevaren šport. Kaj pa o padcih menita sobesednika? »Kako po-

gosto padeš, je odvisno od načina skakanja, a na sezono padeš le enkrat, dvakrat.

Pri skakanju s smučmi igra vlogo veliko podrobnosti: odziv na miži, lega telesa, smer in hitrost letenja, oprema, kroji in materiali dresa, psihična kondicija, telesna teža skakalca, prehrana...«

Za Luko in Milana je ukvarjanje

Milan Živic: »V dveh dneh želim narediti 250 skokov.«

s športom način življenja, skoki njuna velika ljubezen. Luka skače 13. leto, Milan 16. Začela sta v smučarsko skakalnem klubu v Velenju.

Milan je hotel smučati, a mu oče ni pustil, nato si je izbral smučarske skoke, pa se oče tudi s tem ni strinjal. Mama pa ga je spodbujala in ga vozila na treninge. Izplačalo se je: bil je 8-krat državni prvak, najboljši v svoji generaciji. Bil je član mladinske ekipe, tri leta član B reprezentance in leta 2001 v A reprezentanci. V svetovnem pokalu je bil najboljši 14. in v evropskem pokalu enkrat drugi, enkrat tretji.

Za Lukovo skakanje je »kriv« Danilo Rednak, ki je v Smagajevi družini propagiral smučarske skoke. Luka si je z Velenjskega gradu večkrat ogledoval treninge in začel razmišljati o tem kot svojem športu.

Milan sedaj študira na Upravni

fakulteti in počne še mnogo drugih stvari. Ko je bil pred 4 leti član A skakalne reprezentance, pa je treniral in živel v Kranju, kjer je končal srednjo šolo in študiral management, kar je menda študij vseh slovenskih skakalcev. Luka je končal slaščičarsko šolo v Ljubljani, sedaj pa obiskuje v Velenju šolo za oskrbnika, šolanje pa bi rad nadaljeval v programu turistični tehnik.

Od skokov se je nameraval posloviti po Planici ali pa po velenjski poletni tekmi, vendar si je že zastavil cilj za zimo: »Rad bi skočil 200 metrov kot dvanajsti Slovenec s to znamko. Če je Milanu uspelo...,« pove z nasmehom.

Milan pa ima drugačne načrte. »27. maja bom poskusil zrušiti svetovni rekord iz Guinnessove knjige rekordov in v dveh dneh skočiti 250-krat. Sedanji rekord ima Jaroslav Sakala, in sicer je opravil 120 skokov. Načrtujem, da bom novi rekord postavil v 48 urah in opravil 5 skokov na uro,« načrtuje Milan.

Poleg tega se namerava skupaj z očetom, tudi Milanom, bolj aktivno vključiti v organizacijo in vodenje velenjskega kluba, saj meni, da je skakalnica pod Velenjskim gradom premalo izrabljena. »Škoda je, da tako sameva, kljub priljubljenosti smučarskih skokov v Sloveniji in tudi v Velenju, kajti poletna skakalna tekma je vedno dobro obiskana.

Želim si, da bi ta tekma v Velenju ostala, tudi zaradi mladih skakalcev.

Klub ima okoli 30 članov, ki dosegajo dobre rezultate. Nasploh bi Štajerci v tem športu morali stopiti bolj skupaj, kajti proti Gorenjcem smo zapostavljeni. Imamo nekaj dobrih skakalcev, a težje pridejo v ospredje,« je kritičen Milan.

Kako pa se »slovenski orli« razumejo med seboj in z drugimi skakalci? Naši fantje se dobro ra-

zumejo med seboj, se pa pozna, priznavata, da so skoki individualni šport, vsak trenira zase, tekmovalci so drug drugemu konkurenca.

Milan Živic sklence: »Skoki so postali zelo profesionalni šport, dobre skakalce med seboj ločijo detajli v opremi, načinu skokov. Zato vsaka ekipa skriva svoje posebnosti in tekma ni družabno srečanje med prijatelji.

Še najbolj smo si skakalci blizu v Planici, ker je to zaključek sezone in se sprostimo.« Tudi zato je Planica snežena kraljica!

Diana Janežič

Podjetje Gost je kot ponudnik gostinskih storitev sodelovalo pri izvedbi dogodka svetovnega formata - finala svetovnega pokala v smučarskih skokih v Planici. Organizatorji in gostje so bili zadovoljni. Za Gost takšen projekt pomeni širjenje na nove trge, za kar si bodo prizadevali tudi v prihodnje. Poleg Gosta pa so se v Planici na video zaslonih predstavila tudi ostala hčerinska podjetja in še nekateri partnerji.

Počitniški tečaj smučanja

Starša nista veliko razmišljala, kako bom preživel letošnje zimske počitnice. Ker je ati zaposlen v podjetju HTZ IP, me je prijavil v petdnevni smučarski tečaj na Golteh.

Trema, ki me je spremljala na začetku, je hitro izginila v družbi vrstnikov in učiteljev smučanja. Po preverjanju znanja smučanja sem bil razporejen v skupino, ki jo je vodil Dejan Verbič. Pomagal mi je premagati strah pred strmino, z njegovo pomočjo in spodbudnimi besedami sem se naučil pravilne tehnike smučanja.

Bili smo res prijetna skupina. Sneženje, veter in mraz nam niso vzeli volje do pridobivanja dodatnega znanja. Še bolj pa je vse tečajnike ogrelo četrtkovo sonce, ko so smučišča in okoliški hribi in doline zasijali v vsej svoji lepoti. Lačne trebuhe smo napolnili v restavraciji hotela, kjer so nam postregli z okusno toplo malico in s čajem.

Čas je prehitro mineval in že je bil pred nami petek, ko smo vsi skupaj preverili osvojeno smučarsko znanje. Vreme je še enkrat pokazalo svoj zimski obraz.

Pogled mi je uhajal na progo, kjer so učitelji postavljali količke. Na startu sem si še enkrat v mislih ponovil Dejanove besede in... Pred menoj je bilo nekaj rdečih in modrih vratic, pa cilj... »Bravo, super si smučal!« me je pohvalil Dejan.

Bil sem prijetno presenečen, ko so nam učitelji pripravili zaključek tečaja v gostišču Rednak v Šoštanju. Postregli so nam z okusno večerjo. Sledila je še podelitev priznanj in skupinskih fotografij vsem tečajnikom. Za zaključek sem izvedel, da sem bil v naši skupini najboljši in drugi med vsemi tečajniki.

Imam mlajšo sestrico Manco,

ki me je vsak večer nestrpno čakala, da se vrnem s smučanja in ji povem novo zgodbo. Njeno navdušenje je bilo veliko in prav lahko se zgodi, da bova naslednje zimske počitnice oba preživljala na tečaju smučanja. Ob zaključku pisanja teh lepih spominov se želim zahvaliti športnemu društvu poslovnega sistema Premogovnik Velenje, ki mi je omogočilo preživeti ene najlepših zimskih počitnic. Dejan, tudi tebi hvala, saj sem s tvojo pomočjo spoznal lepote in zvijače smučanja – čokolada je bila zato še slajša.

**Gal Ograjenšek,
Šmartno ob Paki**

Če še niste – postanite člani!

4.070 članov športnega društva je zadovoljnih z njegovim delovanjem in ponudbo storitev, vodstvo Premogovnika Velenje pa njegovo delovanje finančno podpira in spodbuja, kajti v njem vidi podporo projekta Skrb za zdrava delavca.

Tako bi lahko strnili ugotovitve rednega letnega občnega zbora športnega društva, ki se je 24. marca odvijal v Zeleni dvorani. O delu društva v letu 2004 sta poročala predsednik upravnega odbora Ludvik Golob in vodja strokovnega sveta Evgen Roškar.

Športno društvo nudi svojim članom storitve v treh sklopih: preventivnem aktivnem oddihu, vodeni rekreaciji in rekreaciji po izbiri.

Športno društvo je izvajalec programov **preventivnega aktivnega oddiha**, ki jih sicer pripravljajo v Službi za varstvo pri delu. Udeležbo v celoti krije Premogovnik Velenje, plača pa tudi del bonitete. Lani se je preventive udeležilo 180 zaposlenih in skupina 30 delavcev, ki so izpostavljeni težjim delovnim razmeram. Preventivni programi potekajo po ustaljenih načinih, je pa preventiva lani prvič potekala v Termah Olimia, letos pa bodo programi v Fisi skrajšani z deset na sedem dni, da se jih bo lahko udeležilo več zaposlenih.

Ponudba **vodene rekreacije**, ki poteka v telovadnicah in na odprtih športnih objektih, je pestra in člani društva jo dobro izrabljajo. Nekatere spremembe so doživela tekmovanja v košarki, rokometu in odbojki, kjer ni več ligaškega načina, temveč turnirski. Bodo pa zaradi staranja kolektiva začeli ponujati tudi primerne rekreacijske oblike za starejšo populacijo ter proste termine za rekreacijo tudi v telovadnicah izven Velenja (Dobrna in Šmartno ob Paki).

Sredstva za izvajanje **rekreacije po lastni izbiri** prispevajo podjetje, sindikat in člani društva, ki se udeležijo posameznih aktivnosti. Na vseh aktivno-

stih, ki jih ni bilo malo, so lani našteali 15.529 udeležencev, kar je več kot leto prej. Ponosni so na akcije, ki se jih lahko udeležujejo družine, in tiste, na katerih lahko člani preverijo svoje zdravstveno stanje, kot je, na primer, preizkus hoje na 2 km. V prihodnje naj bi pri teh aktivnostih predvsem poskrbeli za množičnost, s tem pa bi radi priključili društvu še več novih članov.

Po finančnem poročilu društva so o svojem delu poročali tudi predsednik nadzornega odbora Jože Volk in član disciplinske komisije Jože Kos. Nadzorni odbor je potrdil poslovanje športnega društva, ki je lani za vse svoje akcije porabilo dobrih 74 milijonov SIT, domala toliko pa jih je tudi prejelo. Glavni viri prihodkov športnega društva so donacije podjetij, kjer so zaposleni člani, SPESS, sindikata podjetja, Šolskega centra Velenje in HSE ter članov društva.

V razpravi je bilo znova postavljeno vprašanje o možnosti vključevanja upokoјencev v športno društvo in znova je bil dan odgovor, da pobudo preučujejo, saj nista dorečena kontrola in sofinanciranje. Vsekakor pa bi upokoјencem ponudili le del aktivnosti društva.

Na pripombo člana društva, da bi pri programih vodene rekreacije morale biti ekipe ločene po starosti igralcev, je Evgen Roškar odgovoril, da bodo nasploh pri društvu zagovarjali aktivnosti z manj tekmovalnega naboja, ampak več rekreacije.

Diana Janežič

Prvenstvo v streljanju obrata OUTN HTZ

Prvo prvenstvo v streljanju s serijsko zračno puško obrata OUTN (oskrba in urejanje transportnih naprav) je bilo 9. aprila na strelišču strelskega kluba Mrož Velenje. Tekmovanje sva organizirala tekmovalci Mirko Junačko in športni referent Stanko Napotnik.

Tekmovanja se je udeležilo 15 tekmovalcev, ki so dosegli zelo dobre rezultate:

1. Mirko Junačko
2. Zvone Kodrun
3. Jože Sluga
4. Dušan Jazbec
5. Miran Silovšek

S tem tekmovanjem smo tudi izbrali ekipo, ki bo zastopala obrat OUTN na vseh tekmovanjih v sklopu premogovnika in ostalih športnih iger.

Streljanje je zelo primeren šport za zaposlene v našem obratu, saj je večina med njimi invalidov, zato naprošam sodelavce, da se naslednjič udeležijo streljanja v čim večjem številu.

Stanko Napotnik,
športni referent

Na mladih AK sloni!

V skupščinski dvorani MO Velenje so se 23. marca zbrali člani Atletskega kluba Velenje na svojem rednem občnem zboru, ki je bil tudi volilni. Kot gostje so mu prisostvovali Zdravko Peternel, generalni sekretar AZS, Boris Mikuš, strokovni sodelavec AZS, in Jožef Kavtičnik, predsednik Športne zveze Velenje.

»AK Velenje je v Sloveniji poznan klub tako po svojih uspešnih tekmovalcih, dobri ekipi, ki ga vodi, dobrih razmerah za treninge, uveljavljenih in odmevnih tekmovanjih, in tudi dobrih sponzorjih, ki mu omogočajo delo,« je uvodoma dejal predsednik AK Velenje **mag. Marjan Hudej**.

Dejal je, da so lani vse zastavljene naloge opravili, za delo v letu 2005 pa poudaril: »Žal se razmere za zagotavljanje sredstev za delovanje kluba ne spreminjajo na bolje, vendar smo veseli, da smo pogodbe z osnovnimi sponzorji podpisali tudi za letos. Smo v fazi priprav na novo atletsko sezono tako v tekmovalnem kot organizacijskem smislu. Letos bomo izvedli že 10. tradicionalni mednarodni atletski miting, tokrat bo 23. junija, bo pa višjega ranga, in sicer EAA miting, ki bo prvič v Sloveniji. To nam nalaga večjo odgovornost, a tudi večji ugled,« je dejal Hudej.

O delu tehničnega odbora je poročal njegov predsednik **Tine Steiner**. Povedal je, da so člani in članice AK Velenje do sedaj osvojili več kot 1000 medalj na tekmovanjih vseh nivojev.

»AK Velenje že desetletja spada med uspešnejše slovenske atletske klube, kar mu omogočajo tudi glavni sponzorji. Da bi bili uspešni tudi v prihodnjih letih, pa bomo klub razvijali v treh smereh: z delom v treh selekcijah atletov, v katere bodo razporejeni po kakovosti in bodo iz ene v drugo prehajali glede na (ne)uspehe, z intenzivnejšim pridobivanjem mladih atletov, za kar bomo razširili delovanje kluba proti Koroški, Savinjski dolini in Šoštanju, ter s preimenovanjem tehničnega odbora v strokovni svet, kar bo prineslo nadgradnjo vsebine našega delovanja in omogočilo strokovno okrepitev,« je pojasnil Steiner.

Za vse svoje aktivnosti bi v klubu potrebovali več denarja, kot so ga prispevali sponzorji, vendar so razliko pokrili s prihodki od organizacije tekmovanj. Imeli so dobrih 29 milijonov SIT prihodkov, stroškov pa za dobrih 35 milijonov SIT.

V razpravi je prisotne najprej pozdravil **Jožef Kavtičnik** in povedal, da je AK Velenje med 37 klubov, ki jih povezuje Športna zveza Velenje, eden najbolje organiziranih. »To mu uspeva tudi zato, ker nekdanji tekmovalci postanejo trenerji, funkcionarji kluba pa znajo kljub nasploh slabim finančnim razmeram v športu dobro gospodariti z denarjem.«

Od leve Boris Mikuš, Boštjan Buč in Tine Steiner

Zdravko Peternel je povedal, da AZS združuje 60 športnih društev, med katerim AK Velenje s svojo tradicijo, dobrim sodniškim zborom, uspešnim delom z mladimi, trenerji in tekmovalnimi uspehi zaseda visoko mesto. Vedno pozanje tudi ugodne ocene o organizaciji tekmovanj, tudi mednarodnih, velenjska publika pa velja za eno bolj atletsko izobraženih.

Na dnevnem redu občnega zbora je bila tudi sprememba 11. člena statuta, ki govori o organih kluba, sprejeli pa so jo za izboljšanje funkcioniranja in organizacije kluba.

Kot že omenjeno, je bil tokratni občni zbor tudi volilni. Za predsednika je bil znova izvoljen mag. Marjan Hudej, v sedemčlanskem upravnem odboru pa so poleg njega še Tine Steiner, Dario Pungartnik, Tone Brodnik, Branko Naveršnik, Stanko Mlakar in Zdenko Berlot.

Renata Zupančič, Mira Skaza in Miha Pohar so člani nadzornega odbora, Stane Škoberne, Obrad Lazič in Slava Poznič pa disciplinske komisije. Za delovanje kluba je pomembno tudi, da je mag. Marjan Hudej član upravnega odbora AZS in član evropske komisije za kroše, Tine Steiner in Dario Pungartnik pa sodelujeta v strokovnem svetu AZS.

Ciljev za letos in prihodnja leta imajo v AK Velenje veliko. V organizacijskem smislu si želijo dobro delati, izpolnjevati načrte trenerjev, atleti pa, seveda, ciljajo na čim višja mesta na različnih tekmovanjih. Mladinci in mladinke bodo letos sodelovali na svetovnem prvenstvu v Maroku in evropskem festivalu mladih, člani in članice pa imajo med drugim pred seboj svetovno prvenstvo v Helsinkih in olimpijske igre v Peking.

Diana Janežič

Vpliv toplotne črpalke na onesnaževanje okolja

Z razvojem ogrevalnih sistemov se vzporedno razvijajo tudi načini priprave tople sanitarne vode. Sanitarne vode lahko ogrevamo z napravami za ogrevanje ali pa s posebnim grelnim sistemom. Med slednjimi sta posebej zanimiva dva: sprejemniki sončne energije in toplotne črpalke.

Zanimiva sta predvsem zato, ker odlično delujeta v poletnem času, torej takrat, ko je segrevanje vode v ogrevalni napravi najmanj ekonomično, in ker uporabljata za svoje delovanje brezplačne obnovljive vire energije: sončno sevanje, sončno energijo v obliki toplote, shranjene v zraku, vodi ali zemlji, in geotermalno energijo. Da je toplotna črpalka, vsaj izven ogrevalne sezone, ekonomično pripravljati namesto s kurilno napravo s toplotno črpalko, je že splošno znano dejstvo, ki se da tudi dokazati z izračunom stroškov. Takšen način segrevanja sanitarne vode nas stane okrog 5 tolarjev za kWh toplotne energije, pri segrevanju vode s kurilnim oljem, na primer, pa 15 do 20 tolarjev. Uporabo obnovljivih virov energije je država do sedaj tudi podpirala s finančnimi spodbudami zaradi manjše porabe energije in zaradi manjšega onesnaževanja okolja. Poglejmo, kako je pravzaprav z obremenitvijo okolja pri uporabi toplotnih črpalk, ki za svoje delovanje vendarle potrebujejo tudi nekaj električne energije, le-to pa pridobivamo tudi z zgorevanjem fosilnih goriv v termoelektrarnah.

Po podatkih Agencije za prestrukturiranje energetike je bilo v letu 2001 proizvedeno 34,5 odstotka električne energije v ter-

moelektrarnah, 36,3 odstotka v nuklearni elektrarni in 29,2 odstotka v velikih in malih vodnih elektrarnah.

Predvidevam, da so tudi danes ta razmerja enaka, le da polovico električne iz krške elektrarne dobi Hrvaška, mi pa je približno 6 odstotkov še uvozimo. V takšni situaciji pa delež električne iz termoelektrarn ni 34,5 odstotka, ampak 39,3.

Med termoelektrarnami ima največjo proizvodnjo TE Šoštanj s parnimi kotli na velenjski lignit, zato računajmo, kot da je vsa električna termoelektrarn pridobljena v TEŠ. Zaradi urejenega odpravevanja in odstranjevanja žvepla iz dimnih plinov je kWh električne iz TEŠ verjetno okoli bolj prijazna kot električna iz manjših termoelektrarn, ki so še brez temeljitega čiščenja dimnih plinov.

Izračun posledic uporabe toplotnih črpalk je narejen po podatkih enoletne proizvodnje električne in toplotne energije, merjene na pragu TEŠ. Pri tej proizvodnji je bila porabljena določena količina lignita z znano elementarno sestavo in zato so znani tudi produkti zgorevanja.

Ti podatki so vzeti iz poročila TEŠ za leto 2000 in nato zaradi primerjave le preračunani na kWh tako, kot da je v vsaki

kWh električne porabljene v Sloveniji 39,3-odstotni delež električne iz TEŠ. Upoštevali smo tudi, da toplotna črpalka potrebuje za 1 kWh toplotne energije le 1/3 električne. V tej primerjavi nas zanimajo samo toplogredni plini in plini, ki so zdravju škodljivi.

Za kurilno olje in zemeljski plin nimam pri roki rezultatov celoletnega spremljanja zgorevanja v kotlu, zato produkte zgorevanja izračunamo po stehiometričnih zakonitostih. Primerjava je narejena na končnem produktu, torej na nivoju tople vode, zato je tudi pri kotlih na kurilno olje in zemeljski plin treba upoštevati izkoristek kurilne naprave. V obeh primerih računam z zgornjo kurilno vrednostjo.

Elementarna masna sestava kurilnega olja je: 86 odstotkov ogljika (C), 13 odstotkov vodika (H), 0,5 odstotka žvepla (S), ostalo so kisik, dušik, pepel in vlaga. Zemeljski plin pa ima naslednjo volumsko sestavo: 98,2 odstotka metana (CH₄), 0,6 odstotka etana (C₂H₆), 0,2 odstotka propana (C₃H₈), 0,1 odstotka ogljikovega dioksida (CO₂) in 0,9 odstotka dušika (N₂).

Iz 1 kg kurilnega olja tako dobimo po stehiometričnem izračunu pri popolnem zgorevanju 3,153 kg CO₂. Zgornja kurilna vrednost kurilnega olja je 12,61 kWh/kg,

Emisije, ki jih dobimo pri pripravi tople sanitarne vode

vrsta kotla	CO ₂ (g/kWh)	SO ₂ (g/kWh)	CO (g/kWh)	NO _x (g/kWh)
nizko temperaturni kotel na kurilno olje	287	0,95	0,210*	0,300*
kotel na zemeljski plin, kondenzacijski	196	0,0	0,085* (0,015)	0,128* (0,020)
toplotna črpalka	134	1,7	0,02	0,40

* vrednosti po Uredbi o emisiji snovi v zrak iz kurilnih naprav, Uradni list RS št. 73/94 in Uredbi o spremembah in dopolnitvah uredbe o emisiji snovi v zrak iz kurilnih naprav, Uradni list št. 51/98.

(xxx) vrednosti, ki jih dosegajo sodobne kondenzacijske kurilne naprave na zemeljski plin.

to pomeni, da dobimo pri popolnem zgorevanju 0,250 kg CO₂ na kWh. To bi veljalo, če bi se vsa toplota, ki je nastala pri popolnem zgorevanju brez izgub prenesla na vodo. Zaradi izgub v kurilni napravi pa je toplote manj in zato odpade na enoto (kWh) večja količina dimnih plinov.

Pri sodobnih, nizko temperaturnih oljnih kotlih lahko računamo z izkoristkom kotla 87 odstotkov in dobimo končno vrednost 0,287 kg CO₂ na kWh v kotlu segrete vode. Analogno naredimo izračun tudi za količine ostalih emisij pri kurilnem olju in pri kotlu na zemeljski plin. Pri kotlu na zemeljski plin sta upoštevana izkoristek 95 odstotkov in zgornja kurilna vrednost 10,6 kWh/m³.

Deleži ogljikovega monoksida CO in dušikovih oksidov NO_x so odvisni od kvalitete zgorevanja in jih ne moremo izračunati, lahko jih izmerimo. So pa količine navzgor omejene s predpisi, zato so v spodnji tabeli navedene največje dovoljene vrednosti in vrednosti, ki so izmerjene pri sodobnih kurilnih napravah.

Toplotna črpalka torej prispeva v ozračje približno dvakrat manjšo količino ogljikovega dioksida kot kotel na olje in 32 odstotkov manj kot kotel na zemeljski plin. Toplotna črpalka prispeva v ozračje še nekaj žvepovega dioksida, ki ga pri uporabi zemeljskega plina ni, nekaj ogljikovega monoksida in dušikovih oksidov.

Količine ogljikovega monoksida CO in dušikovih oksidov NO_x so odvisne od stopnje popolnosti zgorevanja in niso pri kurilnih napravah na zemeljski plin nič večje od tistih, ki nastanejo pri uporabi električne energije za delovanje toplotne črpalke.

Primerjava emisij v zrak, ki nastanejo pri uporabi toplotne črpalke, pokaže, da uporaba toplotne črpalke s stališča zmanjševanja toplogrednih plinov in onesnaževanja okolja nima prednosti pred zemeljskim plinom.

Anton Juršnik,
energetski svetovalec

Nakup, gradnja ali obnova nepremičnine je velika stvar. Tako velika, da jo brez svetovanja finančnih strokovnjakov in pomoči stanovanjskega kredita posameznik le stežka izpelje.

Pripravljene imamo kredite za vse namene, med njimi je prav gotovo tak, ki bo prilagojen vašim željam in potrebam.

Vabimo vas, da se **oglasite v najbližji poslovalnici NLB** in skupaj z našim strokovnjakom izberete kredit, ki vam bo najbolj ustrejal. Obširnejše informacije o stanovanjskih kreditih NLB pa dobite tudi **na spletnem naslovu www.nlb.si ter na brezplačni številki 080 15 85.**

ljubljska banka

Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana

Podružnica Savinjsko-Šaleška

© R I H

foto: Dal

NLB d.d., Trg republike 2, 1520 Ljubljana

Obvestili športnega društva!

Vse, ki ste se prijaviili za programe preventivne rekreacije in niste dobili odgovora na vašo prijavo, prosimo, da se oglasite v pisarni Športnega društva PV ali pokličete na telefon 8996-424 ali interno 1820.

Vse člane športnega društva obveščamo, da lahko od maja 2005 koristijo na igriščih TRC Jezero:

- košarko ob sredah od 18.00 do 20.00
- odbojko na mivki ob petkih od 18.00 do 20.00

Barvne ploskve Benjamina Kumpreja

V marcu in aprilu smo si lahko v razstavišču Barbara ogledovali umetniška dela koroškega akademskega slikarja Benjamina Kumpreja, doma iz Leš nad Prevaljami.

Leta 1973 je diplomiral na Pedagoški akademiji v Ljubljani, oddelek za likovni pouk – zgodovina, leta 1979 pa na likovni akademiji v Ljubljani pri profesorjema Štefanu Planincu in dr. Jelisavi Čopič. Sedaj poučuje likovno umetnost na Gimnaziji na Ravnah na Koroškem.

Kot je v spremni brošuri k razstavi zapisala Silva Sešel, je umetnikova likovna ustvarjalnost zelo raznolika, saj eksperimentira z različnimi tehnikami in zanima ga predvsem učinkovitost barv.

Že leta nazaj je nastal obsežni ciklus krajin iz domačega, koroškega okolja, zdaj pa so motivi te pokra-

jine komaj še razpoznavni, saj so vedno bolj stilizirani, nedoločni in so pravzaprav le še velike barvne ploskve.

Tako so gozdovi in poseke hribovskih kmetij postale ploskve in barve slikovnega polja, piše Milena Zlatar. Slikar išče motive, ki jih lahko preoblikuje, je raziskovalec vseh odtenkov in barv.

Rešitev nagradne križanke

podjetja GOLTE, objavljene v Rudarju 2/2005, sta gesli:

»Izkoristi dan«
in »Gremo na Golte«.

Nagrajenci:

1. nagrada Aleš Čičič, Tovarniška 2 D, 3325 Šoštanj,
2. nagrada Jože Dobnik, Ravne 54, 3325 Šoštanj,
3. nagrada Barbara Petrovič, Koželjskega ul. 2, 3320 Velenje.

Nagrade bodo prejeli po pošti.
Čestitamo!

Zahvala

Ob izgubi dragega očeta

Franca Verhovnika

se zahvaljujeva svojim bivšim sodelavcem v obratih Praktično izobraževanje in Klasirnica za izrečena sožalja in darovane sveče.

Sinova Srečko in Darko

VELIKA UGODNOST

ZA ZAPOSLENE V PS PREMOGOVNIK VELENJE

OB NAKUPU KLIMA NAPRAV GORENJE

MONTAŽA PO POLOVIČNI CENI

MOŽNOST PLAČILA NA 4 OBROKE

ZA MODELE:

model KGS 21	model KGS 26	model KGS 34
113.553,00 SIT	111.842,00 SIT	125.866,00 SIT
+ montaža	+ montaža	+ montaža
22.600,00 SIT	22.600,00 SIT	22.600,00 SIT
147.726,00 SIT	145.870,00 SIT	161.086,00 SIT

NOVOST V LETU 2005 - KLIMA NAPRAVE NIŽJEGA CENOVNEGA RAZREDA GORENJE

model KGS 26 COMPACT	model KGS 34 COMPACT
67.858,00 SIT	74.341,00 SIT
+ montaža	+ montaža
22.600,00 SIT	22.600,00 SIT
98.147,00 SIT	105.181,00 SIT

V cenah je vključen DDV v višini 8,5% za fizične osebe.

GARANCIJA 2 leti

z možnostjo podaljšanja za 3 krat po eno leto pri rednem vsakoletnem vzdrževalnem pregledu.

AKCIJA VELJA

od 15. 4. 2005 - 1. 7. 2005

DOBAVA IN MONTAŽA 10 DNI PO NAROČILU

INFORMACIJE: HTZ PC ESTO, tel.: 03 899 64 18, fax: 03 899 6 561, GSM: 031 399 885, Janez Pirnat.

IZRAČUN POTREBNE MOČI HLAJENJA ZA VAŠ PROSTOR

površina prostora	$m^2 \times 70 = W$
površina oken na sončni strani	$m^2 \times 30 = W$
število prisotnih oseb	$\times 100 = W$
seštevek moči dodatnih izvorov toplote v W	$\times 1 = W$
potrebna moč hlajenja klimate naprave v W	$= W$

Cenjeni gosti!

Obveščam Vas, da smo v Restavraciji Jezero popolnoma prenovili kulinarčno ponudbo. Pri sestavi novega jedilnika je svoje znanje in izkušnje prispeval znani slovenski kuhar. Jedi so drugačne, okusnejše in cenovno dostopne. Velik poudarek je na zdravju prijazni hrani.

Z novim jedilnikom bomo začeli v sredo, 20. aprila.

Če boste prišli v restavracijo do konca tedna (24.4.), Vam bomo ob naročeni hrani kot predjed podarili testenine s tartufi ali za sladico čokoladni mausee.

... ker Vas cenimo!

vodja restavracije

HabiT
upravljanje s stanovanji, d.o.o.

PROMET Z NEPREMIČNINAMI

<http://www.rlv.si/habit/>

041/665-223

PRODAMO STANOVANJA

VELENJE

- garsonjera, velikost 20 m², 2. nadstropje, Efenkova cesta, starost 30 let, **CENA: 5.000.000 SIT,**
- 4 S stanovanje, velikost 91 m², 1. nadstropje, Šaleška cesta, starost 35 let, obnovljeno v celoti, **CENA: 17.500.000 SIT,**
- 2,5 S stanovanje, velikost 77 m², 4. nadstropje, Šalek, starost 20 let, v celoti obnovljeno, **CENA: 14.900.000 SIT,**
- 2,5 S stanovanje, velikost 67 m², Šaleška cesta, starost 30 let, delno obnovljeno, **CENA: 12.500.000 SIT,**
- 3 S stanovanje, velikost 103 m², 1. nadstropje, Rudarska cesta, starost 30 let, KTV, telefon, klet, **CENA: 15.500.000 SIT,**
- 3 S stanovanje, velikost 75 m², Kardeljev trg, starost 20 let, vzdrževano stanovanje, **CENA: 16.000.000 SIT,**
- 3 S stanovanje, velikost 85 m², Kardeljev trg, starost 20 let, popolnoma obnovljeno stanovanje, **CENA: 17.000.000 SIT,**
- 2 stanovanje, velikost 54 m², Jenkova cesta, starost 30 let, popolnoma obnovljeno, **CENA: 11.300.000 SIT,**
- 1,5 S stanovanje, velikost 43 m², Šalek, starost 20 let, obnovljeno stanovanje, parket, keramika, **CENA: 11.500.000 SIT,**
- 2,5 S stanovanje, velikost 65 m², Tomšičeva cesta, starost 40 let, vzdrževano stanovanje, lep razpored, **CENA: 13.000.000 SIT.**

Ponujamo vam

GSM telefonske aparate, mobi pakete, brezvrvične aparate Siemens, Panasonic, GSM po izredno ugodnih cenah.

Pri nas lahko kupite razne telefonske aparate iz Mobitelovih prodajnih akcij in opremo, sklenete novo naročniško razmerje ali pa ga podaljšate.

MOŽNOST
PROSTOROČNEGA
TELEFONIRANJA

PLANTRONICS M2500

LOGITECH HS-01

MOTOROLA E1000 NOKIA 3510i ERICSSON K 500i SIEMENS CX 70 SIEMENS MC 60 SIEMENS GIGASET C340

NUDIMO VAM CELOTEN VIDEO NADZORNI SISTEM Z VISOKO KVALITETNIMI KAMERAMI ZA VAŠ DOM (NADZOR OTROŠKIH SOB, VHODOV V PROSTORE...), NADZOR POSLOVNIH PROSTOROV PO ZELO KONKURENČNIH CENAH. ZAPOSLENIM V PS PREMGOVNIK VELENJE OMOGOČAMO OBROČNO PLAČILO PREKO OSEBNIH DOHODKOV.

PRI NAS SE ZA VSAKOGAR NAJDE NEKAJ, ZATO NAS ČIMPREJ OBIŠČITE!

TELKOM SISTEMI, d.o.o., Preloška cesta 1, 3320 Velenje, telefon: 03 899 6402 ali interno 6402

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, območna organizacija Velenje
vas vabi

**na tradicionalno prvomajsko srečanje na
Graško Goro v nedeljo, 1. maja 2005!**

Program praznovanja:

- jutranje budnice Pihalnega orkestra Premogovnika Velenje, Pihalnega orkestra Zarja Šoštanj in Godbe na pihala Zgornje Savinjske doline v Velenju, Šoštanju, Šmartnem ob Paki, Mozirju, Nazarjah, Ljubnem, Lučah, Gornjem Gradu in Solčavi;
 - ob 11. uri začetek prvomajskega srečanja na Graški Gori; v kulturnem programu bodo nastopili godba, pevski zbor in recitatorji; slavnostni govornik bo Jože Janežič, predsednik SPESS - Sindikata pridobivanja energijskih surovin Slovenije;
 - ob 11.30 polaganje cvetja k spomeniku Nošenje ranjencev;
 - ob 12.30 trim pohod z Graške Gore na Jesenjakov hrib;
 - od 11.30 do 17.00 ples, družabne in športne igre, igra ansambel Sredenšek.
- Avtobusni prevozi do Graške Gore:**
- iz Velenja od 8. ure vsakih 30 minut s postaj Pesje, Gorica, Bevče, Nama, Prešernova pri cvetličarni Iris, Tržnica, Rudarski dom,
 - iz Šoštanja ob 9.30 z avtobusne postaje.

Odhod avtobusov z Graške Gore od 15.00 do 17.00.

V primeru dežja prireditev odpade.

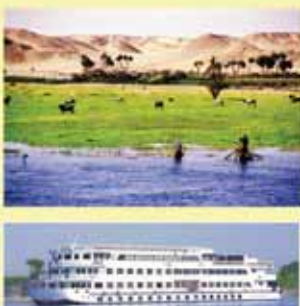
Območna organizacija vam čestita ob 1. maju, prazniku dela!

EGIPT

KRIŽARJENJE PO NILU

8 dni 159.900 SIT

Križarjenje z ladjo po Nilu z polnim penzionom 5*, polpenzion v Kairu in Hurghadi hotel 5*, vsi ogledi z vstopninami, vodenje v slo jeziku.

TUNIZIJA

POČITNICE S SAFARIJEM

7 dni 109.900 SIT

Hotel 4* z 2-dnevnim puščavskim safarijem, 6 x all inclusive v hotelu, 1 x polni penzion na safariju.

DUBAI

SANJSKO MESTO 21. ST.

6 dni 159.500 SIT

Hotel 4* v Ajmanu, 3 x nočitev z zajtrkom, ogled Dubaja, izlet z večerjo v puščavi, izlet s kosilom na Indijski ocean, vodenje v slo jeziku.

MALLORCA

KRALJESTVO RAZLIČNOSTI

7 dni 86.900 SIT

Hotel 3*, 7 x polpenzion, brezplačni parkirni prostor na Brniku.

GARDALAND

27.4., 1.5., 2.5. ter od 11.6. dalje vsako soboto.

cena 9.600 SIT (bus + vstopnina).

KRF

NAJBOLJ ZELEN GRŠKI OTOK

10 dni 47.900 SIT

Depandansa 2*/3*, 10 dni / 7 nočitev z zajtrkom, doplačilo za transfer, vključno s 4. najlepšimi izleti na otoku samo 14.900 SIT.

POMLADNA POTEPANJA

BERLIN (13. - 15.05.) Letalo, hotel 4*, 2 x NZ, 92.500 SIT
SARAJEVO & MOSTAR (20. - 22.5.) Bus, 1 x NZ, 1 x PP, 34.500 SIT
BEOGRAD (14. - 15.5.) Bus, 1 x NZ hotel 3*, 21.500 SIT
DUNAJ & SEEGROTE (21.5.) Bus, vstopnina v jamo, 8.500 SIT
PRAZNIK NARCIS - Schladming (29.5.) Bus 5.800 SIT

Izkoristite ugodne pogoje iz Gostovega turističnega kataloga!

Možnost obročnega plačila do konca leta
Popust na plačilo do 1.5. in Erino kartico do -9%
Možni tudi 10 dnevni termini bivanja

...

Darilni bon Gost je izvorno darilo, primerno za vsakogar!

Rudar 3/2005 43

Prvi prvim!

Prvim pri delu, prvim v dolini,
prvim pred nami, prvim v
sedanjosti, prvim v prihodnosti
in vsem, ki jim sledijo, pripada
praznik zavedanja,
da se pravice z delom ustvarjajo.
Živel 1. maj!

PREMOGOVNIK
VELENJE

130 let

Skupina **hse**

Zavrtaimo v prihodnost